

Sömürü neydi?

3

Ezilenler gömün
ayrılıklarımızı

11

ILO 190: İş yerinde
şiddet

12

Kızların Suskunluğu

19

İÇİNDEKİLER

Sömürü neydi?.....3	Elif Ergin - Neslihan Karyemez
Yoksulluktan Cengiz Holding etkilenmiyor!.....4	Yaren Çelik
Patronun serveti büyüyor işçilerin ise borçları...5	Yüksel Yıldız - Adile Doğan
Elimizden alınan ekmeği de güllü de geri alacağız.....6	
Pandemide evden çalışma: Denetimli serbestlik!.....6	
Molalar bile zehir oldu, tek konuştuğumuz kaygı!.....7	
Geçim 'mucizesi' insana neler yapıyor!.....8	Gönül Kural
Satı, aralıksız 48 saat işte olmaktan neden memnun?.....8	Serap Çelik
İşçiler, mesaiye kalmaktan evin yolunu unuttu.....8	Şeyma Tiryaki
İÇİMİZDEN BİRİ.....9	Berivan Balkay
Şiddete ve yoksulluğa karşı bir çıkış arayışı.....10	Nurten Sönmez - Gül Çoban
Binlerce kadının ortak hikayesi.....10	Elif Nur Uzun - Canan Karatay
TARİH.....11	Pelin Şener
ILO 190: İş yerinde şiddete karşı bir dayanak.....12	Fulya Alikoç
Kadınların bilinçaltıları enkaz dolu.....13	
Fabrikalarda taciz ve şiddet.....14	Adile Doğan
Tacizciden ancak emekli olunca kurtuldum.....15	
İş yerinde taciz!.....16	Nuray Öztürk
Almış erkekliğini arkasına.....17	Hazel
İnsan yerine konulmak istiyoruz.....17	
Güzel şeyler de anlatmak istiyorum artık.....18	Şenay Kumuz
Şimdi anlatabiliyorum, çünkü yanımda kadınlar var!..18	
KİTAP.....19	Zeliha Kral
Bakırköy Belediyesinde olan işçiye oluyor.....20	
Tavrımız net, kararlı şekilde mücadeleye devam!.....21	Seçil Sinanoğlu
Barınmanın bedeli bu kadar ağır olmamalı.....21	
SAĞLIK.....22	Uzm. Dr. Sanem Bilgili
Ulaşılabilir bakımevleri kurmak zor değil.....22	Nurhayat Farımaç
Okullu olmanın tarihi.....23	Filiz Gür
Ne olacak bu çocukların hali!.....23	Zahide Kiper
Kadının içindeki sessiz çığlığın dışı vurumu:Def.....24	Zeliha Taşdemir

Yürü izi kalsın adımlarının!

Yeni yılın ilk Ekmek ve Gül sayısından merhaba...
2020 büyük zorluklarla hatırlanacak. Her yandan etrafımızın baskılarla kuşatıldığı, en temel haklarımıza dönük saldırıların arttığı, pandemiyi fırsat bilenlerin emeğimizi katbekat sömürdüğü, her gün bir can pazarının yaşandığı bir yıl geçirdik. Canımızla sınıandık. Haklarımızla sınıandık. Yaşama, hayatta kalma gayreti her şeyin önüne geçti. Halkın ihtiyaçlarının ve sosyal korumanın sağlandığı 21 gün tam kapanmayı sermayenin ihtiyaçlarını gözeterek "tercih etmeyenler", yıl boyunca koronadan 21 bini aşkın insanın ölmesini tercih etmiş oldu. İş yerlerinde alınmayan önlemler yüzünden hayatını kaybeden işçi sayısı ise 2 bini geçti. Bu senenin kadın cinayetleri bilançosu ise İçişleri Bakanlığına göre 234, anıt sayaçta ise bu rakam 383. Yılın son gününe yaklaşırken bir tek günde dört kadın vahşice katledildi! 302 sağlık çalışanı ise koronadan yaşamını yitirdi, her gün bir yenisi ekleniyor bu sayıların yanına. Bu seneyi tüm bunların yanında yoksulluk ve işsizlik nedeniyle süren intiharlar da izledi. Adeta savaş rakamları gibi...

Hayatlarımızı birer rakama indirgeyenler her birimizin hayalleri, sevdikleri, yapmak istedikleri, hakları, ihtiyaçları olan birer insan olduğumuz gerçeğini yok sayıyorlar. 2021, insan olduğumuzu, insanca yaşama hakkımız olduğunu, haklarımızın gereğinin yerine getirilmesi gerektiğini daha çok konuşacağımız, bunun için daha çok mücadele edeceğimiz bir yıl olacak.

Emareler açık...

Dergimizin bu sayısında pek çok farklı ilden, çok sayıda iş kolundan, iş yeri ve

İllüstrasyon: E. Ava

fabrikadan kadın işçiler "birlik" tartışması yapıyor. Şirketlerin silinen borçları, affedilen vergileri, zenginlerin aldığı arabalar, villalar, yaptıkları yatırımlar, milyonlarla ifade edilirken, işçi emekçilerin ücretlerinin kuruşlarla hesaplandığı bugünlerde "üç kuruşluk değer görmemenin" ne demek olduğunu, ama daha önemlisi bunun neden böyle olduğunu tartışıyorlar. Korona sürecinde işçiler arasındaki bağları koparmak için özel yöntemler uygulayan patronlar karşısında "aramızdaki bağı yeniden ve daha güçlü nasıl kuracağız?" diye soran işçilerin fabrika ve işyerlerinden izlenimleri, aktarımları gösteriyor: Artık sorunları konuşmak yetmez, çözüm için ne yapmak gerekir, asıl mesele buna yanıt vermekte.

Dergimizin ana gündemlerinden biri de, yılın son günlerinde sosyal medyada yapılan ifşalarla tekrar gündemin ilk sırasına yerleşen şiddet. Şiddetin iş yerlerinde yaşanan boyutlarını ortaya seren izlenimler ve mektupların yanı sıra, iş yerlerinde tacizi önlemek için "araçlarımızın" neler olduğunu tartışan yazılarımız da dergimizin sayfalarında yer alıyor. Özellikle işçi kadınların iş yerinde yaşadıkları tacizi ortaya koymasının önündeki engeller bizzat kadınların anlatımlarıyla dile gelirken, bu engelleri aşmak için yine dergimizin en temel gündemi olan "birlik", çeşitli örneklerle somutlanıyor.

Dergimizde belediyelerde süren TİS görüşmelerinin kadın çalışanlar için önemi de Kadıköy, Bakırköy ve Avcılar Belediyesi'nde çalışan kadınlar tarafından anlatılıyor. TİS görüşmelerinin sürekli ertelenmesinin artık sabırları nasıl taşıdığı hissediliyor her bir cümlede.

Kitap sayfamızda bilindik tarih anlatı-

larının dışına çıkıp susturulan kadınların gözünden ve dilinden geçmişi yeniden yazan Kızların Suskunluğu kitabını karıştırıyoruz.

15 Ocak'ta Rosa Luxemburg'un ölüm yıl dönümü. Rosa'nın mücadele azminden ve kavgacılığında feyz almaya çok ihtiyaç duyduğumuz günlerden geçtiğimiz için sizinle onun direnç dolu yaşam hikayesini paylaşıyoruz tarih sayfamızda.

Sağlık sayfamızda, son dönemde işçi kadınlarla yaptığımız buluşmalarda çokça dile getirilen "vajina fitiğini" ni masaya yatırdık. Özellikle ağır yük kaldırmak zorunda kalan işçi kadınlara sağlık dile-riz...

Bitmeyen okul derdine "okul"un kökenlerine bakarak tatlı bir perspektif sunuyor Filiz Gür, hemen yamacında ise anneliğin nasıl bir vicdan azabına döndüğünü anlatıyor kadınlar.

Erbane tınılarıyla kapatıyoruz dergiyi bu ay, içimizde fıkrıdayan yaşam arzusu-na katık olsun diye...

"Değişmeli..." İşte bu sözün "büyüklüğü" işçi kadınların anlatımlarından taşıyor sayfalarımızda, tek başına değişmeli diyen değil, değiştirmenin yolunu da arayan kadınların kalemi oynuyor her bir sayfada. Değiştirme arayışı en güzel başlangıç. Seneye de çok yakıştı.

Sevgili şair Sennur Sezer'in de kalabalığın gücüne dizdiği övgüler gibi, değişimin kapısında bulduğumuz bir ay olsun...

"Ağlamayı güzel günlerin şafağına bırak, yediverenlerin tomurcuklarına... günü değil daha / Yürü, izi kalsın caddelerde adımlarının. Burası değişiminin kapısıdır ve elbet değiştirmenin."

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

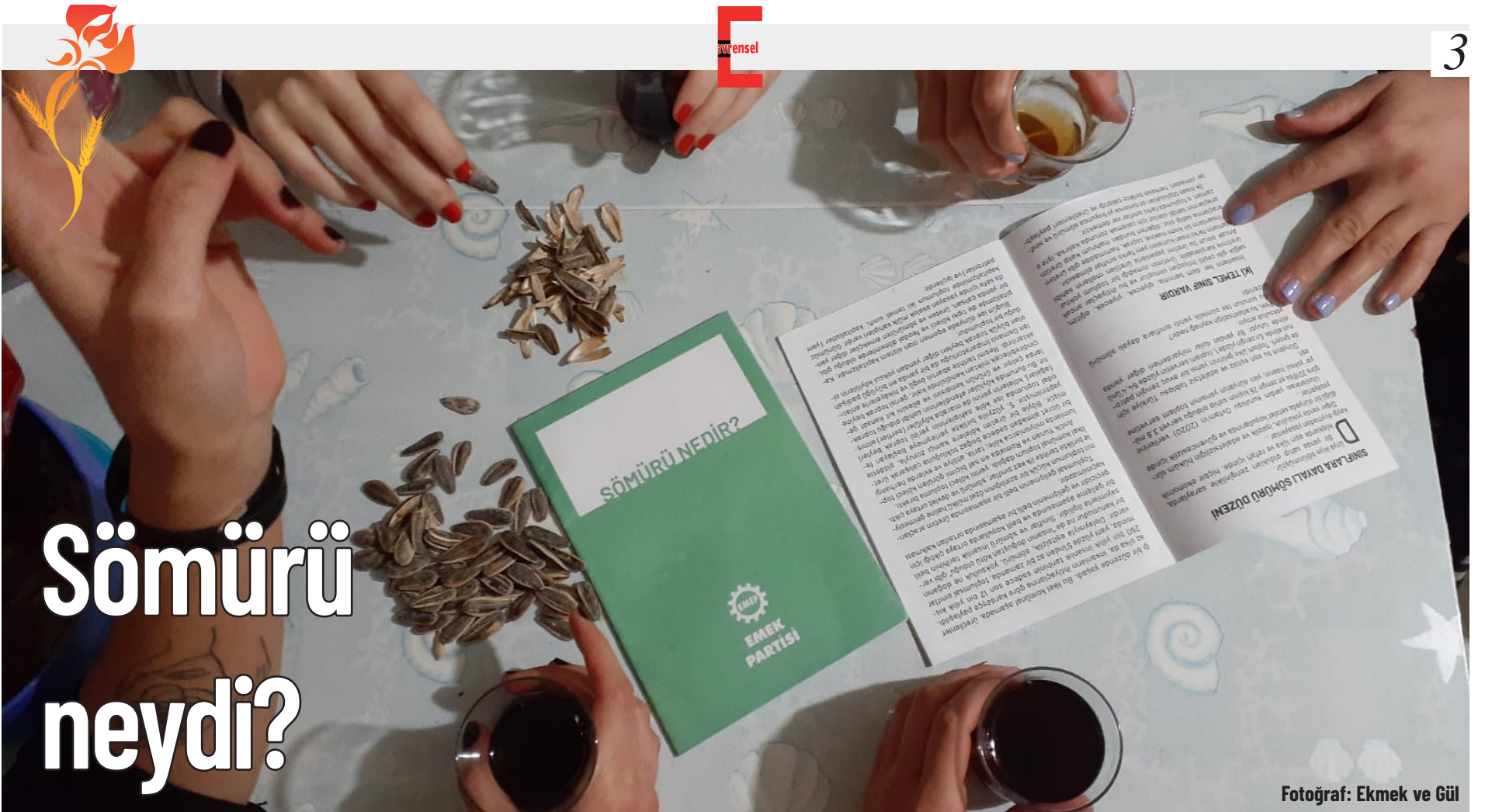
Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışmaları Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ
İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Sömürü neydi?

Elif ERGİN
Neslihan KARYEMEZ
İkitelli-İstanbul

İkitelli, İstanbul'un sanayi havzalarından birisi. Nüfus artışı, göç ile birlikte yerleşim alanları ile sanayi sitelerinin iç içe geçtiği bir yer. Emekçi kadınların, evde parça başı işlerle evin bir faturasını çıkarmaya çalıştığı, hayırsız bir akrabanın üzerine yığıldığı borcu ödemek için akla kararı seçtiği, çocuğunun online eğitimini sağlamak için sağdan soldan toplama bilgisayar kurmaya çalıştığı apartman dairelerinden oluşuyor yerleşim alanları. İstanbul'un emekçi yüzünün, yani ülkenin emekçi yüzünün bir örneği yani...

Kapitalizmin çelişkileri, pandemi sürecinin etkileri ile daha da keskinleşti. Ancak emekçi kadınların, bu koşulları değiştirmek üzere bu koşullara karşı mücadelesi aynı ivme ile ilerlemiyor. Bir "biz" ve "onlar" olduğu gerçeği yaşam koşulları bakımından açıkken, zihinlerde bu berraklığa erişemiyor. İşçiler, içinde bulunduğu yaşam koşullarına öfke ile cevap verse de "Peki nasıl değişecek?" sorusunun yanıtını vermek o kadar kolay olmuyor.

Emek Partisi, bir süre önce "Sömürü nedir?" başlıklı bir broşür yayımladı. Biz de bu broşür üzerine kadınlarla bir tartışma sürdürdük. Fatura ödenmediği için elektrikliğin her an kesilmesi beklenen evlere, çocukların online eğitim ile bilgisayar başında durup, anneyi biraz olsun rahat bıraktığı zamanlara, bir mesai çıkışı alelacele demlenmiş çay ikramına, kovid-19 virüsüne karşı önlemlerin duvara asılmış bir 'maske-mesafe-te-

mizlik' ilanından ibaret olduğu atölye yemekhanesine sıkışmak zorunda kalan tartışmalarda bunlar.

SİNİFA SINIFI ANLATMAK...

Kendine dair en ufak bir şey yapmaya dahi 'zaman olmaması' Ekmek ve Gül'ün geçen sayısında çokça kadının dile getirdiği bir konu olmuştu. Atölye molalarından, mesai çıkışlarına, öğle vakitlerinde mutfaklarda zaman yaratarak bu broşür üzerine konuştuğumuz her kadın "üretim ve yeniden üretim" sürecinin pandemi döneminde nasıl katlanılmaz hale geldiğini oldukça sade bir biçimde anlatıyordu aslında.

"Sömürüyü artıran faktörler", "Ücretler neden düşüyor?", "Çalışma süreleri uzuyor", "Bant hızı ve çalışma yoğunluğu neden artıyor" başlıklarında yazanları beden dilleri, gündelik telaşları ile farkında bile olmadan anlattı emekçi kadınlar.

Farkında bile olmadan dememizin bir sebebi var. Çünkü; henüz sınıflı bir toplumu tanımlayabilir, bunu tanımlayabilseler dahi kendilerinin işçi sınıfının birer parçası olduklarını düşünür durumda değiller.

Laf lafı açıp, konuşma biraz olsun ilerleyince patronların bir sınıf olduğunun daha kolay anlaşıldığı ortaya çıkıyor. Çünkü hiçbir patronun, kendi sınıfının ortak çıkarını zedeleyecek tek bir adım bile atmadığı elle tutulur bir gerçek emekçilerin yaşamında. Asgari ücret görüşmeleri, ücretlerin kim tarafından belirlendiği gibi konular bunu anlatmayı çok daha basit hale getirebiliyor. Oysa sıra işçilerin de bir sınıf olduğunu anlatmaya gelince iş o kadar basit olmuyor. Patronların elle tutulur, gözle görülür birliğinin karşısında işçilerin lokal ve kı-

sa vadeli birlik deneyimleri, burjuvazinin yarattığı kültürel alışkanlıkların, bireyci duyu ve ilişkilerin tüm toplumun 'doğası' gibi gözükmesi, ülkeyi ve dünyayı anlayabilecek, yorumlayabilecek bir pencereye ulaşmalarının önüne geçen yaşam koşulları, sistemin daha geniş bir ufuk için en ufak bir şans tanımamış olması bu zorluğun sebeplerinden birkaçı.

Buna karşın, "Ücret emeğin karşılığı mıdır?" sorusunun cevabında dikkatler yoğunlaşıyor bir sınıf güdüsüyle. Farklı tonlamalar ile "Tabii ki hayır, hiç de emeğimizin karşılığı değil" cümleleri örneklerle tamamlanıyor. Kadınların neredeyse nefes almadan kendi yaşamlarından anekdotlarla paylaşıtlıkları yoksulluğun kaynağına ilişkin değil; daha çok kendi yoksulluğun yaşamlarındaki izdüşümleri oluyor. Kimi sohbette "güvensizlik", "yalnızlık", kimisinde "kadın olduğunu bile unutma hali" en baskın duyu.

Baskın olandan lafı tutup, işçi sınıfının kendisi için bir sınıf olmadan sömürünün sınırlandırılmayacağını, yoksulluğun ortadan kaldırılamayacağına bağlıyoruz sohbeti. Kadınların, en suskun geçirdiği dakikalar oluyor sonrası. Hareketin bugünkü durumu, bilinç düzeyi, "kendisi için bir sınıf haline gelmenin" nasıl gerçekleştirilebileceğini düşünmelerine fırsat vermiyor. Daha ağırlıklı olarak "keşke" ifadelerine takılı kalıyor cümleler.

"Keşke herkes birleşse", "Keşke herkes hakkını arasa..."

ÖRGÜTLÜLÜK: SABIR, SEBAT, İNAT

"Broşür her şeyi çok güzel anlatmış, yazanlara katılıyorum" değerlendirmeleri metnin son başlığı olan "Partine ka-

tıl" kısmını kapsamıyor aslında.

Yaşam koşullarının değiştirilmesi için kendi eylemini örgütleme fikri gerçekçi bir seçenek olarak görünmüyor kadınlara henüz. Gerçekçi bir seçenek haline nasıl gelecek? Bu soruya yalnızca nesnel koşullar ile cevap verilemez kuşkusuz. Bu sorunun yanıtını etrafıca tartışmak bundan sonrası için de temel işimiz.

Örgütlü olmanın zorunluluğunu anlatmak, gündelik yaşamın içinde bir seçenek olarak örgüt fikrini tartışmak; sermaye gericiliğinin bugünkü boyutları düşünüldüğünde hayati önemde. Üstelik bu anlatım ve tartışma halinin sürekli ve etkili hale gelmesi gerektiği çok açık. Ancak örgütlü mücadeleyi kadınların günlük yaşamında inşa etmek bir zorunluluk.

Kadın olduğunu bile unutma halinden, elektriği kesmeye ne zaman gelecekler tedirginliğine uzanan gündelik yaşamın tüm zorlu yönleri; örgütlenme fikrini gerçekçi bir seçenek haline getirebilecek bir nitelik taşıyor. Oturduğumuz sokaktan, çalıştığımız iş yerlerine uzanacak birliklilikleri inşa etmek üzere kadınların atılacak adımları birlikte kararlaştırdıkları, rotayı örgütlenme, örgütlü olma çağrısının çizdiği bir eylem planının her gün sabırla, sebatla, inatla hayata geçirilmesine ihtiyaç var.

Bu ihtiyacı karşılayabilecek tarihsel bir birikime sahip emekçi kadın hareketi. Bu birikimi günümüzün koşulları ile güncelleyecek, ilerletecek tartışmaları sürdürmek ve yeni deneyimler kazanmak üzere birlikte öğreneceğimiz bir süreç olacak önümüzdeki dönem. Öğrendiklerimiz, öğrettiklerimiz, karşılaştığımız sorun ve sorular ile başka yerlerde buluşmak üzere...

ESENYURT'TAN İŞÇİ KADINLAR:

Bu yoksulluktan Cengiz Holding etkilenmiyor!

Yaren ÇELİK
Esenyurt-İstanbul

Borçlanma, pahalılık, yoksulluk, asgari ücret, yeni yıldan beklentilerin azalması... Pandemi ile perçinlenen, dilimizden düşmeyen zorluklarımız umutlarımız bunlar. Esenyurt'tan kadınlarla, bu süreci nasıl yaşadıklarını konuştuk.

'CENGİZ HOLDİNG'İN 422 MİLYON BORCU SİLİNİYOR DA...'

Markette çalışan bir kadın işçiyle başlıyoruz sohbeti, borçlardan açılıyor konu hemen; "Şu an ülkemizde herkes borçlu. Hatta borçlu kişi borcunu kapatmak için yine borçlanıyor. Bu durum bence ekonomimizin diğer ülkelere göre daha geride olduğundan kaynaklanıyor" diyor. Her şeyin neredeyse her gün yeniden zamlanmışından dert yanan market işçisi, "Fiyatlar her gün zamlanıyor ama aldığım para aynı kalıyor. Örneğin asgari ücret 2825 lira oldu, beş litrelik en ucuz sıvı yağ 65 lira. İki ay sonra asgari ücret aynı kalacak ama aynı yağ yine zamlanacak. Son süreçte yaşamın, geçimin zorlandığını söyleyebilirim. Ancak bu durumdan herkes aynı etkileniyor diyemem. Bence herkes çekmiyor bu yükü. Örneğin Cengiz Holdingin 422 milyon liralık vergi borcunun silindiğini duymuştuk. Bu borcu silen devlet, öğrencilerin kredi borçlarının faizlerini bile silmiyor. Bence bu durumdan yoksullar etkileniyor sadece. O kadar reklamlar yapıldı, 'Esnafımızın yanındayız' diye. E yardım ettiniz de, yine borç verdiniz? Millete verdikleri paraları fazlasıyla alacaklar. Bu yardım olmuyor ne yazık ki. Ekonomik tedbir falan hak getire. Bu anlamda hiçbir şeyi yeterli bulmuyorum" diyor.

Market işçisi kadın ailesinin durumunu da anlatıyor: "Üzülüyorum, babam emekli, yaşından dolayı hiçbir iş yeri almıyor. Annem emekli olmak için çabalıyor. Aldıkları para kiraya, faturaya gidiyor. Kalanı da borca. Bu yaştan sonra yaşlıklarının tadını çıkarıp dinlenecekleri yerde borç ödemeye mahkumlar. Yeni yıldan da para bekliyorum valla, sağlık falan beklemiyorum. Param olsun zaten bir şekilde sağlığım da iyi olur. Şimdi hem param yok hem bu pahalılıkla sağlığım elden gidiyor."

'SİLDİKLERİ VERGİLERLE PEK ÇOK İNSANIN FATURASI ÖDENİR'

Muhasebeci bir kadınla devam ediyorum

ruz sohbeti. Borçlardan ve ücretlerden konuşuyoruz, o da Cengiz Holdingin silinen vergi borçlarına dikkat çekiyor o da: "Daha sene içerisinde Cengiz Holdingin 400 milyon lira vergi borcunun silindiği ortaya çıktı. Devlet o sildiği vergilerle pek çok insanın faturalarını ödeyebilir." Ekonomik anlamda hiçbir tedbir alınmadığını da dile getiriyor: "Alınan tedbirler yine kendilerini kurtarıyor. Halka ise yine hiçbir şey yok. Ekonomik tedbir dedikleri ne ki! Yarım maaşla geçinmeye çalışan insanlar mı? Kepenk kapatan esnafın hali mi? Yoksulluğun olmadığını söyleyen milletvekili sadece bir ay asgari ücretle yaşamaya mahkum edilmeli. Bende o zaman söylediklerini tekrar ederse inanırım. Asgari ücret bir ailenin faturaları ve gıda giderleri hesaplandıktan sonra üzerine 3000 TL eklenerek hesaplanmalı."

'ZENGİN İLE FAKİR ARASINDAKİ FARK VİCDANLARA EMANET'

Pandemi öncesinde sözleşmeli öğretmen olarak çalışan, şimdi ise ambalaj fabrikasında işçilik yapan bir kadınla konuşuyoruz bu kez. Pandeminin hayatına yansımalarını anlatıyor: "Öğretmenlik yapamayınca, ambalaj fabrikasına girdim. Borçlanıyoruz, başka çare bulamıyorsun çünkü. Özellikle İstanbul gibi bir yerde yaşıyorsan borçsuz yaşamın mümkün değil. Şimdi mesela çalıştığım yerde Kısa Çalışma Ödeneği uygulanmaya başlandı. Herkesin aklında-

ki tek soru, krediler nasıl ödenecek? İnsanların belli bir bütçesi var ve bu bütçe kuruşu kuruşuna bir yere verilecek şekilde ayrılıyor. Çoğu kadın aldığı maaşı cebine koyup bir saat bile gezemiyor. Maaş yattığı saatte başlıyor telaş."

Pandeminin zenginle yoksulu aynı oranda etkilemediğini söyleyenlerden biri de o: "Herkesi etkiledi bu süreç ama etkilenme boyutlarını düşünmek lazım. Mesela bir zengini de etkiledi bu yıl, araba modelini üst model yapamamış olabilir. Dar gelirliyi etkileme biçimi de evine ekmek götüremiyor oluşu. Aradaki fark vicdanlara emanet."

Fotoğraflar: Evrensel

'BEDENİM İFLAS EDİYOR DEDIĞİM NOKTAYA GELDİM YORGUNLUKTAN'

BORÇLARIN artması, herkesin borcu borçla kapatmasına dair konuşurken ambalaj işçisi başka bir kadın işçi giriyor araya: "Benim için olumlu bir yanı oldu pandeminin, 5000 lira kredi verdi devlet, 500 lira faizli. 'Bedenim iflas ediyor artık' dediğim noktaya geldim yorgunluktan. Çünkü iş yeri çalışma saatini on iki saate çıkardı. E üstüne fazla mesai derken sağlık durumum bozuldu. Özel sektörde yankı bulmadı bu ücretli izin. Patronların 'Vergiyi düşürün biz ücretleri yükseltelim' demişti. Zaten milyarlar siliniyor hâlâ istekleri ne? 'Bizim bütçemiz var' diyordu devlet. O zaman halkına doğru düzgün kullanmadı, gidip yurt dışına erzak sevk etti. Ve bununla da övündü."

'Yoksulluk yok' diyenlere de seslenen işçi kadın: "Sokakta yatan insanları ben hâlâ görüyorum kim ne derse desin. Alım gücünün düşüklüğü de ortada. Beslenmede yeterli gıdayı tüketemiyoruz. Bir eksiklik çıkıyor ve mutlaka dışarıdan gıda takviyesi ilaç vb. alıyoruz. İş yerindeki yemek olmasa mutfak alışverişi beni tüketir. Kışlık kıyafet alışverişim için aylar öncesinden para biriktiriyorum. Asgari ücretin 5000 lira olması lazımdı ki geçinebilelim. Devlet, patronlar bizim ücretlerimizi düşük tutup kendilerinin rahatlığına daha fazlasını katmak istiyorlar. Bizim bir makinenin üretimi günlük 100 bin lira. Kaç işçinin maaşı çıkıyor oradan bile. 5 bin verse batmaz asla. Gözleri doymuyor asıl olan bu."

'PANDEMİ BAZI ŞEYLERİ GÖRÜNÜR KILDI'

2021'den beklentisinin pandeminin bitmesi olduğunu söyleyen işçi kadın devam ediyor: "Bittiği zaman insanlar her şeyin farkına varacak çünkü. Maddi manevi zorlukları yaşadık. Devletin halkının arkasında durmadığını korona zamanı gördüm. Bu zamana kadar bu denli bir zorluk yaşamadığımız için göremiyorduk bazı şeyleri. Normal günlerimizde hep 'Biz halkımızın yanındayız, sermaye halkımız için' gibi bir dünya söylemleri oldu. Şimdi ise yaşananlar ortada ve pandemi sona erince tüm sisler kalkacak. Ve millet zor zamanında devletin aldığı konumu net olarak görecek."

Patronun serveti büyüyor işçilerin ise borçları...

Pandemi boyunca üretime devam eden, devletten teşvik üstüne teşvik alan ve kârlarına kâr katarak büyüyen büyük markalara çalışan işçi kadınlar için büyüyen tek şey borçları oldu.

Fotoğraf: Joshua Newton/Unsplash

Yüksel YILDIZ
Adile DOĞAN
Esenyalı - İstanbul

Her yıl sonunda büyüme rakamları açıklanıyor. Bu yıl da pandemiyi fırsata çeviren patronların servetinin nasıl ikiye katlandığı rakamlarla ortada. Pandemi boyunca büyük markalar üretime hiç ara vermeden, işçilerin sağlığını tehlikeye atarak çalışmaya, işsizlik fonundan aldıkları teşviklerle işçileri 2 kat daha fazla sömürüp kârlarına kâr katarak büyümeye devam ettiler. Günde 8 saat çalışarak dünyaca ünlü markalara üretim yapan asgari ücretin biraz üzerinde maaşla geçinmeye çalışan işçi kadınların yaşamına ise bu büyüme bir yarar sağlamıyor.

'1 GÜN KENDİMİZE, 29 GÜN PATRONA ÇALIŞIYORUZ'

Adidas, Nike, Columbia gibi markalara tişört üreten bir fabrikada bant usulü çalışan kadın işçi "Ürünler piyasada çok yüksek fiyatlara satılıyor. Ürettiğimiz bu ürünleri alamıyoruz. Yılda bir kere etiketsiz, markasız kalite ürünler işçilere verildiğinde alabiliyoruz ama fabrika içinde giymemiz yasak. Bir günde çıkan ürün fabrikada çalışan bütün işçilerin maaşını karşılıyor, geri kalan 29 gün patrona çalışıyoruz. Ben maaşımı alabilmek için daha fazla çalışıp daha fazla üretmek zorunda kalıyorum. Pandemi öncesi günde mesailerle birlikte 1000 ürün çıkar-

tırken şimdi 900 ürünü mesaisiz çıkarıyoruz. Bu da pandemiyle birlikte patronların kârlarında bir eksilme olmadığını gösteriyor" diyor.

'ÇIKARTTIĞIMIZ ÜRÜNLERİN TANESİ BİR AYLIK MAAŞIMIZA DENK'

Çin'e mal ihraç eden bir fabrikada çalışan kadın işçi pandemi döneminde ihracatın durduğunu ama iç piyasada bir eksiklik olmadığını anlatıyor. "Pandemiyle birlikte fabrikadaki işleyişte bir değişiklik olmadı, aynı çalışma temposuyla ürünleri çıkarttık. Şu an Çin'e mal yetiştiremiyoruz. Buna rağmen patronlar bu yıl zarar ettiklerini söylüyor ve işçileri işyerini kapatmakla tehdit ediyorlar. Oysa ki çıkarttığımız ürünlerin bir tanesi bir aylık maaşımıza denk düşüyor. O kadar saat çalışmamız sadece ürettiğimiz bir ürüne denk geliyor, geri kalan çalışma zamanımız patronun sermayesine sermaye katıyor. Bu nasıl zarar? Biz işçiler de işimizi kaybetmemek için razı olduk ama aldığımız maaş ay bitmeden erimeye başlıyor. Performans için içine girince daha hızlı olan prim alıyor, daha dikkatli yapmaya çalıştığında prim alamıyorsun. Eşim de çalışmasa 3000 bin lira ile geçinmek imkansız. İki maaş giriyor eve ama yine de çok açılmıyoruz, kısıtlı yaşıyoruz."

'BİZE YANSIMAYAN BÜYÜMEYİ BEN NE YAPAYIM?'

Çoğunlukla kadınların üretimde yer aldığı bir metal fabrikasında çalışan Aysun "İşimiz oldukça incelik istiyor.

Bu nedenle kadınları tercih ediyorlar. Asgari ücretle çalışıyoruz. Pandemi öncesinde işlerde bir durgunluk başlamıştı. Pandemi de devam etti. Patron bir ortaklık yaptı. Bu sayede üretim devam etti. Çok zengin patronumuz. Pandemi de 10 kadını kendi bünyesindeki başka bir fabrikaya gönderdi. İşçiler, göndermek istediği fabrika vardiyalı olduğu için gitmek istemeyince ücretsiz izne çıkarıldı. Patronlar büyüdüklerini söylüyor kârlarını açıklıyor. Üretim devam etsin, büyüsünler, insanlar işsiz kalmasın tabii ama bu işçiye de yansımaları. Yani bize yansımaları büyüme ben ne yapayım? Örneğin benim eşim uzun süre işsizdi, bir sürü borçlarımız birikti. Şimdi iki kişi çalışıyoruz ama yetişemiyoruz. Açığı kapatamıyoruz. Onlar zenginleşirken biz daha da yoksullaşıyoruz" diyor.

'BİZDE BÜYÜYEN TEK ŞEY BORÇLAR'

Derya, Arçelik'e küçük ev aletleri parçaları yapan bir fabrikada çalışıyor. Pandemi sürecinde de yoğun çalışmışlar. "İnsanlar daha çok evde kalınca küçük ev aletlerine daha çok ihtiyaç duydu. O nedenle biz de çok yoğun çalıştık. Maske kullanımı, mesafeli çalışma gibi tedbirler var ama yeterli değil. Ben de tam kapanmadan yanayım ama bu defa nasıl geçineceğiz? Arçelik dünya markası, neredeyse her evde var bunlar, tabii ki büyür. Bir de Arçelik için üretim yapan işçilerin evlerinde büyüme var mı diye baksınlar. Benim bir çocuğum var. Eşim araba parçaları yapan bir fabrikada çalışıyor. Pandemi de tam altı ay ücretsiz izne

gönderildi. Evde iki kişi çalışıyoruz hiçbir şeye yetişemiyoruz, buzdolabının içi boş. Bizde tek büyüyen şey borçlar, ödenemeyen taksitler" diyor.

FABRİKA BÜYÜDÜKÇE İŞÇİNİN SORUNLARI DA BÜYÜYOR

Audi, Porsche, Wolswagen gibi büyük markalara çalışan, pandemi de büyüyen ve daha da büyümeye devam eden başka bir metal fabrikasında çalışan Dilara "Binmeyi bile hayal edemeyeceğim bu arabaların parçalarını ben üretiyorum. Pandemi de birçok yerde gerileme oldu, bizde aksine işçi alımı bile oldu. Fabrika giderek büyüyor. Fabrika büyüdükçe üretimdeki işçinin sorunları da büyüyor. İşçilere sürekli tutanak tutuluyor, üzerimizdeki baskı da giderek artıyor. İzin almak çok büyük sıkıntı. Vardiya amirleri iki kişiyi yan yana görünce hemen baskı uygulamaya başlıyor. İşten atılma korkusundan insanlar çok sesini çıkartamıyor. Evde de işler çok farklı değil. Ev kira, bir de öğrencim var. Eşim düzenli çalışmıyor şu an, sadece benim kazandığım ile geçiniyoruz. Bizim maaşlarımız asgari ücretin üzerinde. Mesailerle birlikte elimize geçen para asgari ücretin çok üstünde oluyor, biraz da işçiler bu yüzden sesini çıkartamıyor. 'Böyle bir maaş nereden buluruz?' diyorlar. İş yerimizde çalışan kadınların çoğu şiddet sonucu eşinden boşanmış. Tek başına yaşarsa ancak bu para yeterli olur. Ama 4 kişinin bu maaşla geçinmesi mümkün değil" diyor.

Görsel: Freepik

Elimizden alınan ekmeği de gülü de geri alacağız

Esenyurt'ta yaklaşık 5 bin işçinin çalıştığı tekstil deposundan bu mektup. Covid-19'un gün geçtikçe daha fazla yayıldığı, depo içinde mobbingin hiç eksik olmadığı, bütün işçilerin yarış atı gibi çalıştığı bir zamandan...

Yaklaşık 3 yıldır bu depoda çalışıyorum, şartlar gün geçtikçe zorlaşıyor. Günlük adet limiti var, saniyede bir buçuk ürün yapmamız lazım ki adetimizi verebilelim. Tabii ki çok zorlanıyoruz. İlk zamanlar haftalarca korkuttular, işten çıkarılacak ilk işçi siz olursunuz diye, biz de birlik olduk. Kim sayısını çıkaramamış ise gittik ona yardım ettik. Sürekli bir çözüm olmasa da arkadaşımızı korumuş olduk. Zamanla daha fazla alıştık birbirimize, evleri evlerimiz, sıkıntıları ise sıkıntımız olmuştu artık. Kimin ne derdi var ise çekinmeden anlatabilirdi bir diğerine. Biz zaten halinden anlardık. Mesela bir kadın arkadaşımızı aramızda para toplayıp ameliyat ettirdik. Bir cenazeye tüm bölüm eksiksiz katıldık. Sevgilisinden ayrılan bir arkadaşımızı günlerce teselli ettik. Hatta birinin asker eğlencesini bile burada yaptık. İyi olan her şeyi beraber karşıladık, kötü günlere beraber göğüs verdik. Artık birbirimizin sadece iş arkadaşı değil, kardeşi olmuştu. Evden fazla birlikte vakit geçiriyorduk, yanımızdaki arkadaşımızı ailemizden görüyorduk.

Benim gördüğüm ilk birlik bir arkadaşımızın iş kazası geçirmesi sonucu gerçekleşti. Bölümde tüm işçiler o gün çalışmadık. Talebimiz arkadaşımızın en iyi şekilde tedavi ettirilip, çalışma alanımızın düzenlenmesiydi. Tabii başarı ile sonuçlandı. İşyerindeki ümidim oldu bu. Birbirimize güvenimiz daha fazla artmıştı. Zaman zaman böyle kazanımlar elde etsek de tüm depoda bu dayanışmayı örnek biraz zordu. Bu arada bölümdeki herkes meslek hastalıklarına yakalanmaya devam ediyordu. Gün geçtikçe koşullar daha da ağırlaştı. Başka depolara bizi bir bir böldüler. Görüşme imkânımız daha zordu artık. Zaten farklı semtlerde oturan insanlardık. Birbirimizi sadece telefonda görür olmuştu. Bir de kovid çıktı başımıza, uzak mesafeler daha da açılmış oldu. Alınmayan önlemler yüzünden insanlar bir bir sevdiklerini kaybetti ve bize sadece telefon etmek düştü. Günlerce hastanede yatan arkadaşımızı bir gün ziyaret

edemedik. Bu dönemde dahi mesaiye bıraktılar bizi. Aslında hem pandemi yüzünden ağırlaşan çalışma koşullarımız, hem bölümlerimizin değiştirilmesi hem de yaşam koşullarımızın gün geçtikçe zorlaşması dayanışmamızı zayıflatan en büyük etkenler oldu.

'SESİMİZ BİRLİKTE ÇIKINCA O KADAR GÜR OLUYOR Kİ'

Aslında pandemi başladığında çok güzel bir dayanışma gösterip hem Evrensel gazetesine, hem de bu dergiye yazılar yazarak çalışma koşullarımızı anlatmıştık. 15 gün ücretli izin kazanmıştık. Taleplerimiz yaygın test ve çalışma saatlerinin düzenlenmesiydi. İlerleyen zamanlarda baskılar işçiler arasında geri adıma yol açtı. İyiye makineleşmiştik, artık kimse kimseyle konuşmuyordu. Depodaki tek önlem sosyal mesafe oldu. Fakat çalışma alanlarında iç içe çalışmaya devam ettik. Kimi evine ekmek almaya bile zorlanır hale gelmişti ve bizim bundan haberimiz bile olamadı. Patronların her yerde olduğu gibi bizim depoda da istediği şey bizi birbirimizden uzaklaştırmak, direncimizi kırmaktı. Başarılar denir mi bilemiyorum ama biz yılmadık. Yine birleşmek için çaba göstermeye başladık. Tekrar birbirimize yardım etmeye ve halini hatırlı sormaya başladık. Elimizdeki bütün imkanları yeniden birlikte olabilmeye harcadık. Tabii bu imkanlardan en değerlisi yine Ekmek ve Gül ve Evrensel Gazetesi oldu. İşyerinde komitelerimizi tekrar toparlarken, bunun çağrısını gazetemizde de yaptık. Nasıl ücretli izin hakkımızı aldıysak, nasıl ilk derdimizde gazetemiz, dergimiz sayesinde birbirimize seslendiysek yine aynı şekilde devam ediyoruz. Sesimiz birlikte çıkınca o kadar gür oluyor ki, önümüzde hiçbir patron duramaz! Geçmişten bugüne her fırsatta kazanımlarımıza saldırdı patronlar, ama koşullar ne kadar zor olursa olsun bizler yan yana durmaya, birleşmeye, örgütlenmeye devam edeceğiz. Çünkü hak ettiğimiz yaşamı kurmanın bundan başka bir yolu yok.

Esenyurt'tan depo işçisi bir kadın

PANDEMİDE EVDEN ÇALIŞMA: DENETİMLİ SERBESTLİK!

SANIRIM pandemide en ağır bedeli ödeyen ülkelerden biri olduk. Pandemi öncesinde işçiler sefa içinde değildi tabii ki. Emegün sömürüldüğü çarka bir de pandemi eklenmişti. Evden çalışma diye bir sistemin içinde bulduk kendimizi. Bu sistem işçinin pandemi sürecinde sağlığının korunması diye servis edilip, patronların ve devletin bahsettiği mükemmel ötesi bir çözüm gibi gösterilse de durumu açıkça izah edebileceğim makul cümleleri hâlâ kuramıyorum. Denetimli serbestlik bu! Çünkü evden çalışmak patronların gözünde yan gelip yattığımız bir sistem ve dolayısıyla ne istenirse aynı dakika içinde yapmak zorunda olmak demek. Nefes alırken bile haber verme psikolojisini üzerinde hissetmek, esnek mesai saatleri, iş ile alakalı yaşanan rutin aksaklıkta sebebin sen olduğunun düşünülmesi demek. Bunun yanında maaşından kesilen yol, yemek vs. ücretleri demek. Sabahları mesai

saatinden bile daha erken aranarak gereksiz sorular sorulması ve yetişmeyen işlerden dolayı azar işitmek demek. Tam o anda sokağa çıkıp "Lanet olsun böyle düzene" diye bağırarak istiyorsun ama hasta olursam diye endişe ediyorsun tabii. Neyse o başka bir isyan konusu...

Günler sakinliğimi korumak için nefes egzersizleri ile geçerken, kuru ekmek yiyenlerin aç olmadığını söyleyen, birilerine süper yetkilerin verildiği bir ortamda kırmızı koltuk sahipleri tüm sakin olma çabalarını yok ediyordu. Beynimdeki binlerce cevapsız soruya yenileri ekleniyordu. Sahi ne olacak böyle?

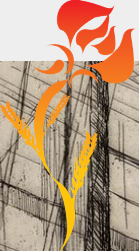
Pandemi korkusu, yetmeyen maaşlar ve beraberinde artan yoksulluk, tüm gerçekleri görmezden gelerek bizlerin adına karar vermek için haftalarca tartışarak sözüm ona jestmiş gibi açıklanan komik asgari ücret...

Bu söylediklerime hepimiz tanıdığımız, bunları hepimiz yaşıyoruz. Ben yalnız değilim biliyorum. Sende bil, yalnız değilsin! Kaygılarımızın tamamına çözüm bulmak için, nerede olursan ol bulunduğun her yer tüm bu haksızlıklara karşı sesimizi haykırma alanı. Biz birlikte mücadele ile mutlaka kazanacağız.

*Eda
Avcılar/İSTANBUL*

Görsel: Natasha Remarchuk/Icons8

Çizim: Dorothy Strevens/Flickr

Molalar bile zehir oldu, tek konuştuğumuz kaygı!

Plastik ambalaj işçisi Esenyurt-İstanbul

Merhaba Ekmek ve Gül okurları, ben Esenyurt'ta bir plastik ambalaj fabrikasında çalışıyorum. Pandemiden bir iki ay önce işsiz kaldım, 7 ay iş bulamadım. Ekonomik koşulların ve eve tıklıp kalmanın garabetini yedinci ayın sonunda çözüme kavuşturmak için bir adım attım.

İlk günden itibaren enerjim herkes tarafından fark ediliyordu. Çalışmayı sevmemin yanı sıra özgürlüğüme kavuşmuşum duygusu yaşıyordum sanki. Geçim derdi elbette ağır basıyordu. Bunun üstüne yalnızlık ve işe yaramama duygusu aleni bir şekilde buhrana sürüklüyordu beni. Enerjimin asıl kaynağı oydu, üretimde olmak. Yaklaşık altı aylık çalışma sürecimde çok rahat elli kişinin işe girdiğini, çıktığını veya çıkarıldığını gözlemledim. İşten çıkarmalar yasak değil miydi? Evet yasaktı. Fakat bize işe girmeden önce istifa kağıdı imzalatıldılar. Kendi adıma işe ihtiyacım olduğu için imzaladım ve başladım çalışmaya. Tabii beraberinde acaba hangi gün kapının önüne konurum düşüncesiyle. Yemek molası anca yetiyor da çay molarımızı asla tam yapmadım. Olur da birinin gözüne batar da beni işten çıkarırlarsa diye.

Ağır bir işimiz yok ancak içerideki baskı ağır. İstifa kağıdınız yoksa ve çıkarılmak isteniyorsanız patron nezdinde en etkili ve kesin çözüm mobbing. Beyaz-mavi yaka ayırmaksızın istinasız herkes kendi işi dışında mutlaka başka bir veya birden fazla iş yapıyor. Koca fabri-

kada tek temizlik görevlisi var. Makinede üç kişi çalışılması gerekiyorken yeri geliyor iki, yeri geliyor bir kişi çalışıyor. Günde 16 saatlik mesai yapıldığı oluyor.

Fazla iş yükü, üzerlerindeki baskı sebebiyle her işçi mutlaka bir hata yapıyor. Ve bu onlara ihtar, tutanak, savunma yazma ile geri dönüyor. Bu baskılara dayanamayanlar işten ayrılıyor ya da çıkarılıyor. Çok sık pozitif vaka görülmesi sebebiyle ayrılan da olmadı değil. 'Evde yaşlı anem babam var, her gün bir arkadaşım pozitif çıkıyor' deyip gidene de şahit oldum. Pek çok yerde olduğu gibi bizde de ciddi önlemler olmadı ne yazık ki. Test sonucu pozitif olanlar karantinada kaldı, ama bantta yanı başında duran kişi için bir aksiyon alınmadı. Sürü bağışıklığı bizim fabrikada da devrede. Servisler dolu durumda; yemekhanede çapraz oturma düzeni, ateş ölçümü ve uyarı yazıları dı-

şında önlem yok.

MUTSUZ VE TAHAMMÜLSÜZ İNSANLAR OLDUK

İşçilerin mola vakitlerinin biraz rahatlamak adına da olsa "futbol olsun, magazin olsun, gıybet olsunlar"la geçtiğini az çok biliyorum. Ancak şimdi görüyorum ki o beş dakikalık sigara molası bile insanların tasalarıyla geçmeye başlamış. Normalde sigaradan çektiğimiz her nefes keyif için işten, streten beş dakika da olsa uzaklaşmak adınayken, şimdi çekilen her nefes "ne yapacağım, nasıl yapacağım" derdi ile bedenimizi sarar durumda. Tek hakkımız olan molalar bile zehir oluyor. Mutsuz ve tahammülsüz insanlar olduk. Bu mutsuzluk yaşamımızın her alanında bizimle. Ekonomik çöküntü bizlerin hanesine, bedenlerine işlemiş durumda.

İTİRAZLAR BÜYÜK AMA AH O BİRLİK...

Aynı günün çay molasında iki kadını karşılaşıyorum. Selamlaşmadan sonra "KÇÖ'den faydalanabilecek miyiz" e bağlanıyor konu. Herkes bildiği kadarını, bize söylenmeyenleri biliyor, yani hiçbir şey. Biri genç, ilkokul mezunu, diğeri hemşire çocuklu bir kadın. Hemşire ataması olmadığı için fabrikada çalışıyor. Ancak onun ve bizlerin aynı alanda, o iş yerinin molasında bulunması garibime gidiyor. Buradan bile aslında üniversiteli olsun, liseli olsun ya da hangi mesleğe mensup olursa olsun konuştuğumuz, birleştiğimiz şeylerin aynı olduğunu görüyorum. Ve mutlaka bir yerlerde bir mağduriyet, bir noksanlık var biz emekçiler adına. Bilmediklerimizi

aktardıktan sonra genç kadın "patronlar böyle yapıyor" gibi bir söylemde bulundu. Ona devletin zaten bu yolu mübah kıldığını anlatmaya çalıştım. İkna olması uzun sürmedi, zaten devlet ve onun yürüttüğü politikalar için de çok içten duygular yaşadığı söylenemez. "Birbirlerinin aynı zaten onlar" deyiveriyor. Ve bu durumun fabrika ayağından başlayan itirazlarla büyüyerek devlet politikalarının düzeltilmesi noktasında birleşeceğini düşünüyor. Biz hiçbir şeye itiraz etmeyen insanlar olduk, birlik olsak yaparız bir şeyler de birlik olmuyoruz. Diğer kadın ise onaylıyordu tüm konuşmaları.

KAMERALAR ALTINDA KONUŞMA ÇABASI

Kasım ayı sonunda kısa çalışmaya ayrıldık. Ayın yarısı kısa çalışma ödeneği aldık diğer yarısında fabrikadan çalıştık. Ancak bu süreçte faydalanan, faydalanmayan ayırmaksızın kimseye bir açıklama yapılmadı. Ücretsiz izin adı altında kağıtlar imzalatılıp 15 gün eve gönderdiler. Devlet ödeneğine dair başvuruları sorduk. "KÇÖ yapıldı, yapılacak" diye cevap aldık. Onun sonucunu da önümüzdeki günlerde göreceğiz.

Belki bir dokunsak birbirimize neler çıkacak ama diyorum ya bir baskı söz konusu. Ciddi çekinceler var. Halimizi konuşabildiğimiz bir ortam oluşmuyor. Buna rağmen birkaç kişi ile konuşma fırsatı yakalıyorum. Günden güne yoksullaştığımız, gelecekte umutsuzluk düşüncesi hakim. Genç bir operatör "Bekarım, pahalılığın farkındayım ve evlenmeye cesaret edemiyorum. Birikimim yok" diyor. "Hangi parti gelirse gelsin iliğimizi sömürecek. Düzenin acımasızlığı bu, Ahmet gelmiş başa Mehmet gelmiş meselesi değil. Gelen düzene ayak uyduruyor."

Yanımızdaki çalışma arkadaşımız da üç çocuk sahibi, tek başına çalışan bir işçi. Önce dinliyor konuşmaları. Belki dahil olmak da istiyor ama elindeki işi bırakıp bir şey demeye cesareti yok. Anlık izleniyoruz. Bu kameraların güvenlik amaçlı olduğunu söyleyenlere gülmeden de edemeyeceğim. Neyse başıyla onayladığı anlar da oluyor, konuşma hararetlenince bam telindeki baskı sözcüklerine yol veriyor... "Çok haklısınız. Geçmişte yine yoksulduk ancak paranın nereye gittiği az çok ortadaydı. Öbür maaş gelene kadar üç beş cebimde kalıyordu hatırlıyorum. Şimdi aldığım maaş ikinci güne kaldığında şaşırıyorum. Hangi vereceği atlardım diyorum. Çocuğun biri okuyor. Diğerleri küçük. Nasıl okutacağım bir başıma, Allah'tan ev kira değil diyorum. Buna rağmen çok zorlanıyorum, boynum bükük." İç geçirerek işini aynı anda yetiştirmeye çalışıyor.

Geçim 'mucizesi' insana neler yaptırıyor!

Gönül KURAL
Sincan-Ankara

Sincan'da yaşayan Gül ve Zeynep'le sohbetimizde öncelikli gündemimiz geçim derdi oluyor. İkisi de elektrige, doğal gaza ve gıdaya gelen zamların geçimi iyice zorlaştırdığını söylüyor. Hastalık, uzaktan eğitim derken masraflar iyice artmış durumda...

Gül, bir okulda güvenlik elemanı. Asgari ücretle çalışıyor. Eşi de fabrikada işçi, 3 bin lira civarında kazanıyor. İki çocukları var. Evleri kira. Gül bir yıl içerisinde elektrik, su, doğal gaza gelen zamlardan yakınıyor. Pandemi döneminde harcamalar iyice artmış. "Bu süreçte hastaneye gidemediğimiz için ilaçları eczaneden almak zorunda kalıyoruz. Çocuklardan ikisi de canlı derse katıldığı için birine ikinci el bilgisayar almak zorunda kaldık. Ben çalıştığım için telefonu evde bırakıyorum. Diğerleri de benim telefonumdan giriyor. Ayçiçek yağı olmuş 70 lira, salça 9 lira. Elektrik geçen yıl bu zamanlar 100 lira civarı geliyordu. Üç aydır 280 lira geliyor. Eşim acaba bir sorun mu var diye sordu. Bir sorun yokmuş" diye anlatıyor durumun vahametini Gül.

'HABERSİZ KREDİ ÇEKMESİN DİYE NAFKA BAĞLATTIM'

Zeynep ise, geçtiğimiz yıl iş-

KUR'da güvenlik elemanı olarak çalışırken bu yıl işe alınmamış. Bir süredir işsiz olan Zeynep'in eşi bir fırında çalışıyor. "Şartları ağır. Gece çalışıyor. Asgari ücretten biraz fazla alıyor. Fakat eşimin borçları var. Zor geçiniyoruz" diye anlatıyor. Zeynep beraber yaşıyor olsalar da eşine nafaka bağlatmış. Merak ediyoruz nasıl yaptıklarını bunu, anlatıyor: "Eşimden aldığım 1900 civarı nafaka var. Eşim bizden habersiz bir sürü borç yapmış. Nereye harcadığını da söylemedi. Ben çalışırken onun maaşı ve benim aldığım maaşın çoğu eşimin borçlarına gidiyordu. Ben de araştırdım. Eşime nafaka davası açtım. Onu da bir şekilde ikna edip imza attırdım. Artık maaşını icraya verdiğimden dolayı benden habersiz kredi çekemiyor. Bunu yaşayan birçok kadın var, onların da bilgisi olsun istedim. Eşimle beraber yaşıyoruz ama ondan nafaka alıyorum."

Pandemi dönemiyle birlikte elektrige, doğal gaza, gıdaya gelen zamlar ve diğer harcamalarla birlikte geçim iyice zorlaşmış. Şöyle anlatıyor Zeynep: "155 metrekep gaz 300 lira olmuş. Elektrik 100-150 lira gelirken şimdi 200 lira geliyor. İki ay önce 28-29 lira olan yağ şimdi olmuş 70 lira. İki çocuğum var. Kızımın telefonu var, onunla derse giriyor. Benim telefonum eski, derse girilmiyor. Öğlum da babası öğlen eve gelince onun telefonuyla derse giriyor."

SATI, ARALIKSIZ 48 SAAT İŞTE OLMAKTAN NEDEN MEMNUN?

Serap ÇELİK
Ankara

SATI, bir devlet hastanesinde asgari ücrete tabi olarak çalışan bir kadın, aynı zamanda bekar bir anne. Boşandıktan sonra zor şartlarda, kira mutfak masrafları, faturalar derken bir de ayrıldığı eski eşinden kalan borçları ödeyebilmek için mesai saatleri dışında hastanede geceleri ücretle hasta bakımı yapıyor. Çalıştığı hastanenin pandemi hastanesi olması nedeniyle hem çalışma koşulları ağırlaşmış hem de sıkıntıları iyice artmış.

Kirası yüzde elli zamlanıp kirayı ödeyemez hale gelince, şehir merkezine uzak bir yerleşim yerine taşınmak zorunda kalmışlar. Çalıştığı sürede kızına babaannesi bakıyor, fakat taşındığı ev uzakta olduğu için kızını sadece hafta sonları görebiliyor. "İşe üç vasıtasıyla gidip gelmek oldukça vakit kaybı ve maddi külfet getirdiği için hafta içi çoğu zaman hastanede kalmak zorunda kalıyorum" diye anlatıyor durumunu. Pandemi dolayısıyla başlatılan nöbet zorunluluğunun yorgunluğundan değil, geçimine sağladığı ufak katkılardan söz ediyor. Nöbete kaldığı günler aralıksız 48 saat hastanede görev başında kalmasına rağmen... Satı'nın en büyük sıkıntısı ise kızından ayrı kalmak, kızının annesiz büyümesi ve eğitimine katkıda bulunamamak.

Yılın altıncı ayından sonra vergi dilimine giren maaşı ile geçinmenin çok zor olduğunu, çocuğunun masraflarını karşılayamadığını, kış dönemi olması nedeniyle yakıt masraflarının ekstra külfet getirdiğini, kronik hastalıklarına rağmen bu zor şartlarda fazladan çalışmaya mecbur olduğunu, kızına ve kendisine zaman ayıramadığını söylüyor. Satı'nın geleceğe dair en önemli beklentisi ise kızını gelecek kaygısı olmadan yetiştirmek, insanca yaşayabileceği bir bütçeye sahip olmak...

CESUR ÇUVAL'DA İŞÇİLER, MESAIYE KALMAKTAN EVİN YOLUNU UNUTTU

Şeyma TIRYAKI
Kartal - İstanbul

AĞIR çalışma koşullarının ve uzun çalışma saatlerinin işçiler üzerinde yoğun bir baskı oluşturduğu Cesur Çuval fabrikasında işçiler, sürekli artan mesailerden dolayı neredeyse tüm gününü fabrikada geçiriyor. Salgın sürecinin başından itibaren vakalar artmasına rağmen hız kesmeden üretime devam eden Cesur Çuval'da, işçilerin iş yükleri daha da arttı. Hemen hemen her gün mesaiye kalan işçiler, "Asgari ücret kime yetsin? İnsanlar canları da çıksa mesaiye kalmak istiyor ki ellerine üç kuruş fazla geçsin" diyor. En son gelen yasaklarla beraber sabahın ilk saatlerinde fabrika kapısından giren işçiler, mesaiden çıktıklarında akşam yasağı saatini geçmiş oluyor. Hafta sonu yasaklarında da özel izinle çalışmaya devam eden Cesur Çuval işçisinin günleri çoğunlukla fabrika tezgahının başında geçiyor: "Allahtan ev kira değil. Yoksa gidemediğimiz eve kira ödüyör olacaktık..." diyor işçilerden biri.

Kadınlar için ise durum çok daha zor. Kadın işçi sayısının epey yüksek olduğu Cesur Çuval'da, işten kalan kısıtlı zamanlarda ev işi, yemek, çocuğun ödevini, yaşlı veya hasta varsa onların bakımı gibi "görevler" kadınların yükünü daha da artırıyor, ki çoğu zaman bunlara ayıracak vakit dahi bulamıyorlar.

'ÖLMEYİN, SÜRÜNÜN'

Tüm bu zorluk ve mesai yoğunluğunun içerisinde bile işçilerin mesaiye kalamadıkları bazı günlerde üzülmeleri ise çok daha acı bir tabloyu gözler önüne seriyor. Sendikal örgütlenmenin olmadığı Cesur Çuval'da işçiler toplu sözleşmelerle haklarını güvence altına alamıyor. Temel tüketim maddelerine sürekli gelen zamlar karşısında eriyen asgari ücret ise işçileri, çok yorulmalar dahi mesai olduğunda sevinecek duruma getiriyor. Bir kadın işçi açıklıkla terbiye edildiklerini, asgari ücreti belirleyenlerin adeta "Ölmeyin, sürünün" dediklerini ifade ediyor: "Bir kişi çalışıyorsa o evi nasıl geçindirecek? Biz 3 kişi çalışıyoruz ama zor geçiniyoruz."

GEÇİNEMİYORUZ

Dayanışma nedir bilen dayanışmadan vazgeçmeyen Mihri

Yoksulluk dolu yaşamı mücadeleyle geçmiş bir kadın Mihri. Şimdi o mücadeleyi çalıştığı deri fabrikasındaki tüm işçilerin sendikalaşması için veriyor:

Berivan BALKAY
Esenyurt-İstanbul

49 yaşında KT Deri işçisi Mihri'nin yaşamı mücadele etmekle geçmiş. Her koşulda ayakta kalmayı, direnmeyi asla bırakmamış. Mihri, 23 yaşında evlenip 5 yıl sonra ise boşanmış eşinden. 4 çocuğuna bakabilmek için konfeksiyondan kafeye, gündelik temizlik işlerinden matbaaya, tarlaya kadar birçok farklı işte çalışmış. Hiç yılmamış, pes etmemiş. Şimdi de işyerinde süren sendikal mücadelenin bir parçası.

YOKLUK İÇİNDE 4 ÇOCUK

Boşanma süreciyle hikayesini anlatmaya başlıyor Mihri, "5 yıl evli kaldım, 11 kez ev değiştirdik. Eşimden ayrıldıktan önce 3 çocuğum vardı, dördüncüye de 6,5 aylık hamileydim. Bir gün cüzdanında başka bir kadının fotoğrafını gördüm ve öğrendim ki eşim beni aldatıyor. Anladım ki, o kadın hayatına girdiğinden beri eve bakmayı kesmişti, ne zaman sorsam parası yoktu, eve getireceği yiyecek yoktu. Dükkan açmıştı bir adamla ortak, dükkana depozito vermek için evdeki çamaşır makinemi bile aldı sattı, yenisini getirmek üzere. Tabii ne makine geldi ne bir şey..."

Eşinin kendisini ikna etmeye çalıştığını söyleyen Mihri aslında çocuklarının mağdur olacağını düşünerek 'inanmış gibi' yapmış; "O fotoğrafı gördüğüm gün abime haber verdim, eve geldi. Sofranın boş, çocukların aç olduğunu da görünce çıktı, yarım saat sonra geri geldi, elinde bir poşet lahmacun. Çocuklara getirmiş. Oturdu yedi çocuklar, abim ağladı ben de ağladım. O kadar zordu ki. Benim en büyük kızım o zamanlarda 5 yaşındaydı, o bana hem arkadaş, hem anne, hem kardeş oldu, hep yanımda oldu. Ben bir

ağladyısam o daha da ağladı."

Bu zorluklar içinde 18 gün boyunca evde çocuklarıyla yalnız kaldığını anlatıyor. Çocuklara yiyecek bulmakta zorlandığını, günlerce ekmeğe bile alamadıklarını, hatta o süreçte aynı zamanda hamile olduğu için de hastalandığını söylüyor. "Günlerdir bakkala gitmediğimiz için bakkal fark etmiş, bir gün camı tıklattı biri, bir baktım bakkalın eşi. Sen günlerdir markete gelmiyorsun dedi, ekmeğe, bisküvi, makarna, margarin, salça filan koymuş poşete." Bakkalın eşinin yiyecek getirdiği gün eski eşinin de eve geldiğini, kendisiyle konuşup diğer kadını da kabul etmesini istediğini söylüyor Mihri, "Tabii ki bunu kesinlikle kabul etmedim" diyor.

DAYANIŞMA İLE KURULAN BİR HAYAT

Bir süre sonra köye dönüyor Mihri, "Otobüsten indim, çocuklar yanımda, bir de küçük valiz. Allah'ım dedim ben ne yapacağım burada. Köydeki evin altında bir ahır vardı, o ahır temizledim, toparladım, kendimize yer yaptım. 100 hanelik bir köydü bizim köyümüz, köylüler 'Evde ne varsa paylaşalım' deyip yiyecek, eşya bir sürü şey toplamışlardı. Bu dayanışmayla köyde çok kısa sürede düzene soktum her şeyi. Çocuklar okula başladı, ben de köylülerin tarlalarında çalıştım. İş bitince hem para verirdi hem de yiyecek. O parayla çatıya muşamba aldım, televizyon aldım. Bir gün piknik yapılacak diye para topluyor-muş köyde, hatta abimden de gelip para almışlar. Meğer parayı bana topluyorlarmış, bana verdiler."

Yapılan hiçbir iyiliği unutmadığını, ama hiçbirinin de altında kalmadığını söylüyor: "Köyde hiç darlık çekmedim, herkes destek oldu. Ama benim de kimseye boynum eğri kalmadı, İstanbul'a

gelene kadar köydeki herkesin işini yaptım, yoncasını, buğdayını topladım. Ağaçların tepesinden koca bahçede elma indirmeye giderdim. Çobanlık bile yaptım. Hatta tarlalarda çalışırken çocukların okuduğu köy okulunda hademelik yaptım. Kimseye borçlu kalmadım. Her gün çalışıyordum, yorgunluk nedir bilmiyordum. Ama şimdi biliyorum. Hem de çok iyi biliyorum."

7 YIL SONRA YENİDEN İSTANBUL YOLLARI...

Köydeki 7 yıldan sonra yeniden İstanbul'a dönmeye karar veriyor Mihri: "Aslında İstanbul'dan ayrılınca bir daha geri dönmek üzere yemin etmişim ama hayat işte... İstanbul'a döndükten sonra yeniden evlendim. Hatta hiç unutmam otobüsten indik, o zaman, şu anki eşim karşıladı bizi, aldı çocukları da beni de lokantaya götürdü. Çorba söyledi çocuklara. Eşimin de bir kızı vardı. Başta acaba nasıl olur diye düşünmüştüm ama eşim o kadar iyi bir insandı ki... Çocuklarımız birlikte büyüdü, kardeş ayrımı nedir hiç bilmediler."

'O GÜN BUGÜNDÜR ARKADAŞLARIMIZIN YANINDAYIZ'

Mihri, KT Deri işçilerinin direnişlerinin nedenlerini şöyle anlatmıştı daha önce: "İlk girdiğimiz zaman maaşlarımız çok düşüktü, asgari ücret alıyorduk. Burada birinci ayak dediği işçiler bile asgari ücretten biraz daha fazla maaş alıyordu. İzin alamıyorduk, mesailerimiz çoktu. Hafta içi akşam 21.00'e kadar, hafta sonu hem cumartesi hem pazar... Biz bunların üzerine sendikalaşmak istedik, DERİTEKSE gittik. Ama sonrasında bir şey değişmedi. İki arkadaşımızı kaybettik burada kovid yüzünden. Sorun olduğunda ula-

YILDIRMALARA RAĞMEN SENDİKAL MÜCADELEDE

Mihri İstanbul'a döndükten sonra birçok yerde devam ediyor çalışmaya. İlk önce merdiven silmeye başlıyor, ev geçimine yetmeyince matbaada iş bulup orada 6 yıl çalışıyor. Matbaa el değiştirdiğinde, bu kez bir televizyon kanalında çalışmaya başlıyor. "TV kanalından sonra Mecidiyeköy'de kafede çalıştım 9 ay. Yol uzun olunca baktım olmuyor, gündelik işlere gitmeye başladım. Son olarak da 4 yıldır KT Deri'de çalışıyorum."

Mihri şu an kapısının önünde işçilerin direnişte olduğu fabrikada birkaç ay öncesine kadar iki kızıyla birlikte çalışıyordu. Sendikalaştıkları için işten atılan arkadaşlarına kızlarıyla birlikte destek veriyordu. Patron, gözlerini korkutmak, arkadaşlarına verdiği desteği çekmesi için kızlarından birini işten çıkarmaya zorladı, diğerini ise işten attı, üstelik işten atmalarını yasak olduğu pandemi sürecinde. Fakat Mihri hiç geri adım atmadı. Kızları işten atılmasına rağmen o her gün her molada çadıra, işten atılan arkadaşlarına desteğe gitmeye devam ediyor. Onun için bu işin tek çözümü yan yana mücadele edip birlik olmak.

şamadık. Sonra arkadaşlarla haberleştik, toplu halde DİSK/Tekstife gittik. Patron duydu sendikaya gittiğimizi ve toplantı yaptı. DİSK'i kesinlikle kabul etmediğini söyledi. Biz de bunun üzerine 'Hiçbir sendika olmasın, ama koşullarımızı iyileştirin' dedik, onu da kabul etmedi. 'Çalışan çalışır, çalışmayan tazminatını alır gider, benim 2 yıl itiraz etme hakkım var' deyince biz de karşı geldik. Sonra bir anda duyduk ki 2 arkadaşımızı kapının önüne koymuşlar, o gün bugündür biz de burada, arkadaşlarımızın yanındayız."

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Şiddete ve yoksulluğa karşı bir çıkış

arayışı

Nurten SÖNMEZ
Gül ÇOBAN
Pendik-İstanbul

BOŞANMANIN getirdiği yoksullukla beraber pandemi koşullarında yaşamını sürdürmeye çalışan kadınlardan biri Ayşe. Ekonomik sıkıntılara çözüm bulmak için birçok yere yardım talebinde bulunmuş. Ayşe'yle hem dayanışmak hem de ne yapabiliriz diye konuşmak için onu evinde ziyaret ettik.

Ayşe, 15 yaşında İstanbul'a gelmiş. Daha kendisi çocukken çocuk bakıcılığı yapmaya başlamış. Çalıştığı yerde yalnızca bakıcılık yapmakla kalmamış, ev işleri de üzerine yüklenmiş. Çocuk bedenini dayanamadığı için de işten ayrılmak zorunda kalıp memleketine dönmüş. Döndükten sonra ise kendisinden 9 yaş büyük birisi ile görücü usulü evlendirilmiş. Evlendikten bir süre sonra şiddet görmeye başlayan Ayşe'nin 14 yıllık evliliğinden 3 çocuğu olmuş. Şiddetin ardı arkası kesilmeyince boşanmaya karar vermiş. Çocukların velayetini mahkeme babaya vermiş. Ayşe ailesinin yanına dönmüş, 2 yıl onlarla birlikte kalmış. Gerisini Ayşe'den dinleyelim: "Bir fabrikada işe başladım. Çocuklar da babadan şiddet görüyordu. Onları yanıma alıp ayrı eve çıktım. Çocukların babası, çocuklar benimle yaşamayı tercih etti diye öfkelenip, beni çalıştığım fabrikada tehdit edip rahatsız etmeye başladı. Bu sebepten işten ayrılmak zorunda kaldım. Ekonomik kriz ve üzerine gelen pandemiyle yeni bir iş bulamadım. Şimdi ise arada bir 70 liraya yevmiyeye işe gidiyorum. 600 lira kira, faturalar ve giderler derken tamamen zordayım. Sosyal yardımlara başvurduğum halde hiçbir geri dönüş sağlanmadı."

Maalesef kadınlar özellikle pandemi koşullarıyla beraber giderek zor zamanlar geçiriyorlar. Boşandıkları halde bile şiddet peşlerini bırakmıyor. Günlük çalışabilecekleri bir iş bulmak ya da bir fabrikada çalışıyor olmak, iyi kötü kirasını ödeyebiliyor olmak yetmiyor. İnsanca yaşanacak bir ücret alıp, şiddet ve sömürüden kurtulabilmenin tek yolu mücadeleden geçiyor. Biz Ayşe'yi da-

Devrim ve Suzan:

Binlerce kadının ortak hikayesi

Elif Nur UZUN
Canan KARATAY
Karakoçan-Elazığ

Elazığ'ın Karakoçan ilçesinden iki kadının hikayesini paylaşacağız sizinle. Devrim, gündelik temizliğe gidiyor, Suzan ise terzi. İkisinin ortak deneyimleri, bu ülkede bugün pandemi koşullarında zorlukları katlanan binlerce kadının ortak hikayesi gibi adeta.

Sohbetimize ilk olarak gündelik temizliğe giden Devrim'le başlıyoruz; rutin bir gününü şöyle özetliyor: "Sabah kalkıyorum koskoca iki binayı temizliyorum, çocukları doyuruyorum, derslerini yaptırmaya çalışıyorum, yemek, temizlik derken gün bitiyor. Kendime hiç vakit ayıramıyorum."

Devrim pandemi sürecinde çalışmanın yeterince zor olduğunu söylerken buna rağmen temizliğe gittiği yerlerde bir de azarlanmalara maruz kaldığını anlatıyor. Ekonomik kriz yüzünden pandemi öncesinde de geçinmekte zorlandığını söylüyor: "İstanbul'da çalışan büyük oğlum pandemi sürecinde işten çıkartıldığı için

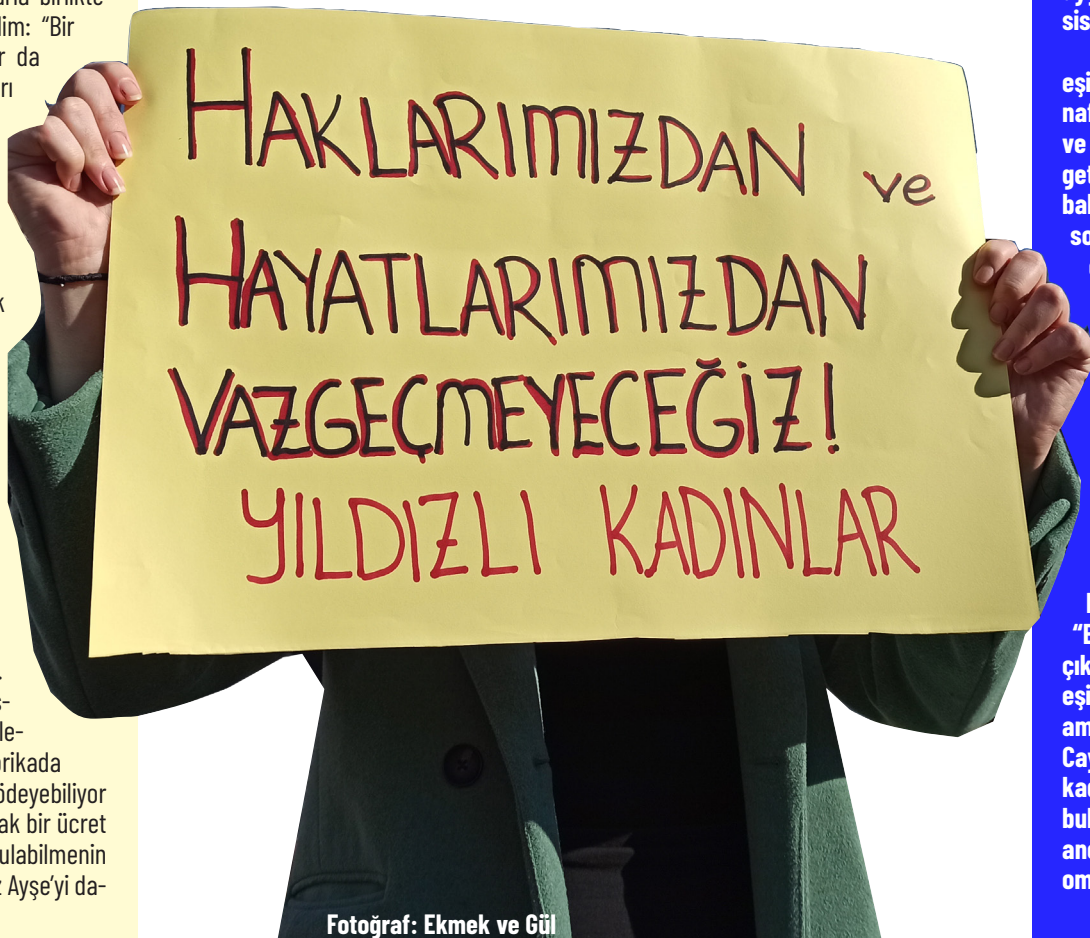
tok karnına kafamızı yastığa koymak bile lüks oldu. Ekonomik krizle birlikte alım gücü düştü, meyve alırken bile seçici davranıyoruz. Biz bu ülkede içtiğimiz suyun bile vergisini verirken saraylarda altın bardakla su içenler sarayın tüm giderlerinin parasını biz emekçilerin cebinden alıyor. O sarayın bir aylık gideri bu ülkedeki bir sürü evi doyurur."

Terzi dükkanı olan Suzan o sabah elinde avucundaki tüm parayla faturaları ödemiş, biraz öfkeli. Günlük kazancının akşam yemeğine dahi yetmediğini ifade ederek devam ediyor: "Bir koli yumurta 30 lira olmuş, alamıyorsun. İki üç paket makarna, biraz zeytin, peynir derken haftalık market alışverişine 200 lira gidiyor. Kasabın yolunu bilenlerden değiliz. Bizden daha kötü durumlarda olanlar da var. Bir arkadaşım geçen gün buzdolabı bomboş olduğu için 'Elektrik faturasından tasarruf edeyim' demiş ve dolabın fişini çekmiş, daha siz düşünün ne durumdayız!" En küçük bir şeyi bile alırken "Bu istek mi yoksa ihtiyaç mı?" diye defalarca düşündüğünü söylüyor.

'KADINA ŞİDDET UYGULAYANLAR DEĞİL KADINLAR YARGILANIYOR'

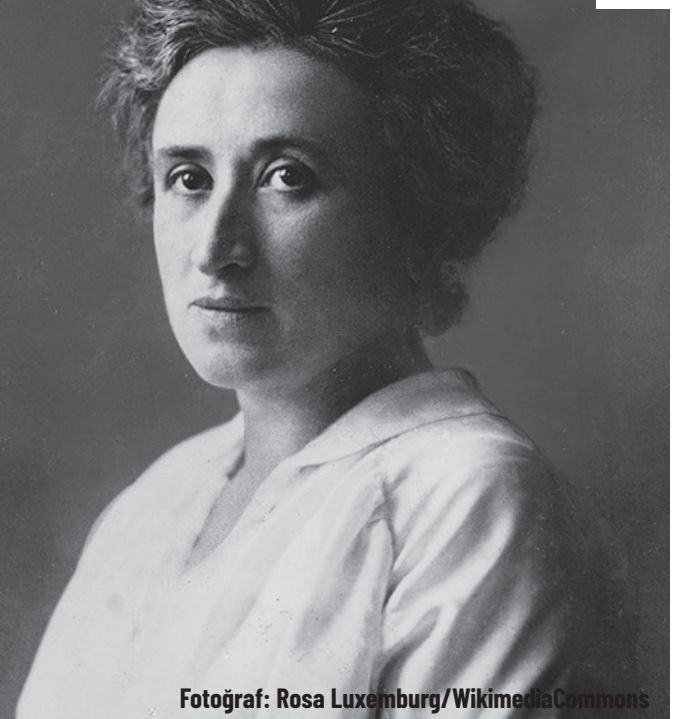
DEVİRİM, boşandığı halde ayrıldığı erkeğin şiddet ve tehditlerine halen devam ettiğini anlatıyor sohbetimizde; "Boşanmama rağmen ayrıldığım kişi tarafından hâlâ şiddete maruz kalıyorum. Şikayetçi olduğumda geri çevriliyorum. Kaç kez geldi bıçakla peşimden geldi. Arkadaşlarıma da tehditler savurup, benimle arkadaş olmamalarını söyledi. Beni yalnızlaştırmak istiyor. Mahkemeye gittim birçok kez. 'Delilin var mı?', 'Sana vurduğuna dair şahidin var mı?' diyorlar. 3-5 defa darp raporlarıyla mahkemeye gittim, 3 defa resmi boşanma davası açtım ve her seferinde geri çevrildim. Beni öldürdükten sonra ne delili?" Devrim yaşadıklarını kitap haline getirdiğini ve kitabında ayrıldığı kişiye kırni (kene) dediğini, bu yüzden hakkında dava açıldığını söylüyor ve ekliyor: "Kadınlara şiddet uygulayanları değil de kadınları yargılıyor bu sistem."

Suzan da boşanmış bir kadın. 4 yıldır eski eşinin çocuklarını bile görmeye gelmediğini, nafakanın yalnızca kağıt üzerinde olduğunu ve hiçbir şekilde yardımı olmadığını dile getiriyor: "Anne çalışsın mı, çocuğa mı baksın, velisi mi olsun, ne yapsın?" diye soruyor. Boşanma sürecindeyken eski eşinin kapısına bıçakla dayandığını, şikayetçi olduğunda ise mahkemede 'Sen de adamı cimciklemişsin, bir daha dokunursan içeride yatarsın' dediklerini belirten Suzan, "Sen kadın mısın? Kadın olsaydın, görevlerini yerine getirseydin bunlar yaşanmazdı" denilerek kendinin suçlandığını anlatıyor. Yargının adaletsiz kararlarının ne demek olduğunu kendi hayatından, çevresindeki kadınların hayatından örneklerle anlatıyor: "Erkekler iyi hal indirimleriyle az yatar çıkarım hesabı yapıyor. Bizzat arkadaşım eşi 'Seni öldürsem 4 sene yatar çıkarım ama sen dünyadan silinmiş olursun' demiş. Caydırıcı cezalar acilen getirilmeli ve kadınlar şiddette uğradıklarında muhatap bulabilmeli. Şiddete karşı mücadele de ancak biz kadınların beraberliği ve omuz omuza mücadelesiyle olur."

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Ezilenler, gömün ayrılıklarınızı!

Fotoğraf: Rosa Luxemburg/Wikimedia Commons

Pelin ŞENER

*Burada Rosa Luxemburg gömülü
Polonyalı bir yahudi kadın
Alman işçilerinin öncü savaşçısı
Alman sömürücülerinin emriyle
öldürüldü.
Ezilenler, gömün ayrılıklarınızı!
Bertolt Brecht*

O lağandıydı. İşçi sınıfının mücadelesinin önünde yürüyen kadın neferlerden biriydi. Örgütlü mücadelenin keskin savunucusu, korkusuz, kavgacı bir komünistti. Ayrımcılığa uğrayan gruplara mensuptu: Kadındı, Yahudiydi ve engelliydi. Rosa Luxemburg, sınırlı sayıda kadının eğitim gördüğü bir dönemde, doktorası olan bir akademisyendi. Yaşamı zamanının dar, geleneksel fikirlerine rağmen, kendi belirlediği bir yaşam sürme iradesinden vazgeçmeyen dik başlı bir kadının yaşamıydı.

Rosa, keskin bir zekaya, iyi bir eğitime, geniş yığınlar karşısında onları etkileyecek hitap gücüne sahip, parlak bir gazeteci, parti okulu öğretmeni, doğabilimci, tutkulu bir aşık ve inandığı değerleri tavizsiz ve güçlü bir şekilde savunan bir devrimciydi. Kapitalizmin sözünü sakınmayan eleştirmeniydi. Yazılarında sosyal demokraside reformizmle boğuştu, Savaş karşıtı ve antimilitaristti. Savaşa karşı tutumundan asla ödün vermedi, defalarca tutuklandı.

Çok genç yaşlarda, Polonya'da başlayan mücadelesi ölümüne dek sürecekti. Ülkesini terk etmek zorunda kaldığında önce İsviçre'ye giderek eğitimini tamamladı sonra da Almanya'ya geçti. 1898'de Berlin'e geldiğinde, Alman ve uluslararası işçi hareketini etkileyecek bir hayata adım attı.

SPD'nin ikinci enternasyonalin kararlarının aksine savaşa destek verme-

si, parti içindeki Marksistleri daha sıkı örgütlenmeye ve reformist parti önderliğine karşı harekete etmeye yöneltmişti. Rosa'nın yanı sıra Clara Zetkin, Karl Liebknecht ve Franz Mehring'in başını çektiği grup 1914 Ağustosundan itibaren kendilerine "Enternasyonal Grup" adını vermişti. 1916'dan itibaren "Spartaküs Grubu" olarak örgütlenen grup 1917 yılında SPD'den ayrılan USPD'ye (Almanya Bağımsız Sosyal Demokrat Partisi) katıldılar. İlerleyen süreçte Kasım 1918'de USPD'den ayrılan grup önce "Spartakist Birliği" olarak örgütlendi, 31 Aralık 1918'de ise Almanya Komünist Partisi KPD'yi kurdu. Rosa tüm bu süreçte yukarıda adı geçen yoldaşlarıyla birlikte en önde yürüyordu.

KASIM DEVRİMİ KANLA BASTIRILDI

1914'te başlayan 1. Paylaşım Savaşı, halklar, işçi ve emekçiler açısından açlığa, yoksulluğa, barbarlığa karşı mücadelenin gelişmesini beraberinde getiriyordu. 4 yıl devam eden savaşın bilançosu ağırdı. Savaş sırasında SPD'nin açıktan ihanetini gören Alman işçileri devrim için ayaklanıyordu. 1917 Rus devrimi Almanya açısından da umut olmuştu.

Kiel'deki denizcilerin emperyalist savaşı sürdürmeyi ret etmesinin ardından olaylar birbiri ardına gelişti. Almanya'da Kasım Devrimi gerçekleşti. İktidarı ve egemen sınıfı devirme mücadelesine milyonlarca insanın katılımını sağlayan devrim kanla bastırıldı. Breslau Cezaevinden çıkan Rosa, 10 Kasım akşamı Berlin'e geldi. Hasta olmasına rağmen büyük bir şevkle Kızıl Bayrak redaksiyonunu üstlendi. 18 Kasım 1918'de Clara Zetkin'e yazdığı mektupta heyecanını aktarıyordu. "Sevgili arkadaşım, çarçabuk iki satır: Trenden indiğimden beri evime tek adım atmadım. Bütün zamanım 'Kızıl Bayrak'la geçiyor. Çıkacak mı, çıkma-

yacak mı? Sabah erkenden gece geç vakte kadar bütün mücadele bu. Nihayet çıktı... Makalenin heyecanla bekliyorum ..."

Berlin devrimcilerin elindeydi ama devrimciler örgütlü değildi. Başlangıçta ayaklanmaları yönetecek ve sosyalizme ilerletecek bir komünist parti yoktu. 31 Aralık 1918'de kurulan KPD ise çok yeniydi, mücadelenin ihtiyaçlarına yanıt verme açısından eksiklikleri vardı.

Devrimcilerin gelişmelere hâkim olamaması SPD'nin işine yaradı. Ocak başında Berlin çevresindeki devrimci ayaklanmayı bastırmak için harekete geçildi. Berlin'in büyük bir kısmı işgal edilerek çok sayıda devrimci öldürüldü. Rosa 11 Ocak'ta Clara Zetkin'e yazdığı mektupta gelişmeleri şöyle anlatıyordu: "...Burada Berlin'de iki haftada bir yaşadığımız son derece sarsıcı politik krizler, sistematik eğitim ve öğretim çalışmalarını önemli ölçüde engelliyor, ama aynı zamanda da kitleler için büyük bir okul haline geliyor. Sonuçta tarihi yol aldığı biçimde görmek gerekir. Şu anda Berlin'de çatışmalar sürüyor, birçok genç arkadaşımız şehit düştü..."

VARDIM, VARIM, VAR OLACAĞIM!

Gelişmeler üzerine Rosa ve yoldaşı Liebknecht saklanmak zorunda kaldılar ama Berlin'den ayrılmayı reddettiler. 15 Ocak'ta tutuklandılar, işkence gördüler ve katledildiler. Rosa'nın 14 Ocak 1919'da Kızıl Bayrak'ta yazdığı makalenin son cümleleri şöyle:

"Yönetim başarısız oldu. Ama yönetim kitlelerden ve kitlelerin içerisinden yeniden yaratılabilir, yaratılmalıdır. Belirleyici olan kitlelerdir, onlar, devrimin son zaferinin üzerine kurulaçağı kayadılar. Kitleler zirvedeydi, bu 'yenilgiyi', uluslararası sosyalizmin gururu ve gücü olan tarihsel yenilgiler zincirinin bir parçası haline getirdiler.

Ve bu nedenle bu 'yenilgiden' geleceğin zaferleri yeşerecektir. 'Berlin'de düzen hakimmiş!' Sizi gidi kör hafiyeler! 'Düzeniniz' kum üzerine kurulu. Devrim yarın 'yeniden takırdayarak zirveye çıkacak' ve sizleri ürkütücü trombon sesiyle 'ben vardım, varım ve var olacağım!' diyecek."

Katledilmelerinin ardından basında "Liebknecht kaçarken vuruldu, Luxemburg öfkeli bir kalabalık tarafından linç edildi" şeklinde yalan haberler çıktı. Rosa'nın cesedi aylar sonra tanınmayacak halde bulundu ve 13 Haziran 1919'da şimdiki adıyla Sosyalistler Mezarlığına, Liebknecht'in yanına defnedildi. Cenaze töreni onbinlerce işçinin katıldığı büyük bir mitinge dönüştü. 1919 ilkbaharı ve yazında Almanya'da korkunç bir iç savaş sürdü, binlerce işçi öldürüldü.

Rosa'nın yaşamı, dönemin o fırtınalı, heyecanlı, mücadelecisi, tarihsel ortamı içinde işçi sınıfının kurtuluş mücadelesine adanmış bir yaşamdır. Dönemin tartışmalarına yazdığı onlarca makale, kitap ile yanıt vermeye çalışmış, kapitalizmi yıkmak için mücadelenin her türünü ve dahi ölümü göğüslemekten kaçınmamıştır. Zaman zaman teorik konularda görüşlerini eleştiren Lenin, Rosa'yı "O bir kartaldı ve öyle kalacak" diye tanımlamıştı. Mücadelesi, insanın insan gibi yaşaması, özgürlük ve barışın mücadelesidir. Eylemi, işçi sınıfını, kadınları, emekçileri zincirlerinden kurtaracak yeni bir dünyayı kurmanın eylemidir.

Kaynaklar:

Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung - Dietz Verlag Band 1-2
<https://www.digitales-deutsches-frauenarchiv.de/akteurinnen/rosa-luxemburg>
Rosa Luxemburg - ein Leben für die sozialistische Idee, Maxi Besold-RLS
Spartakistler ne istiyor?, Siyasi yazılar. Belge Yayınları 1979

ILO 190: İş yerinde şiddete karşı bir dayanak

Fulya ALİKOÇ

Şüphesiz ki tüm dünyada milyarlarca emekçi kadının tarlalarda, atölyelerde, fabrikalarda ve hizmetler sektöründe karşı karşıya kaldığı şiddet ve cinsel saldırılar yeni bir olgu değil. Nasıl ki ev içi şiddet ev denilen mekânın tarihi kadar eskiyse, "iş yerinde şiddet" de çalışma denilen üretken insan faaliyeti kadar eski bir tarihe sahip. Ne var ki toplumsal bir sorunun toplumsal bir sorun olarak kabul edilmesi için o sorunu yaşayanların kolektif bir mücadelesini gerektirdiği de bir başka tarihsel gerçeklik. Son birkaç yıldır "eşit işe eşit ücret", güvenceli çalışma ve istihdam talepleriyle yükselme eğilimini gözlemlediğimiz emekçi kadın hareketi, kuşkusuz #MeToo hareketinin kattığı görünürlükle beraber, "iş yerinde şiddet ve taciz" sorununu da inkâr edilemez bir biçimde ortaya koyarak ilerledi, ilerliyor. İŞ YERİNDE ŞİDDET VE TACİZİN TANINMASI MÜCADELENİN BİR KAZANIMI

2017'de Hollywood yıldızlarının çalışma yaşamında maruz kaldıkları cinsel saldırıları peş peşe teşhir etmesiyle başlayan #MeToo (Ben de) hareketi sektörel görünürlüğün verdiği güce de dayanarak "iş yerinde şiddet" kavramını daha tartışılır hale getirdi. Öyle ki hemen ardından ABD'deki 700 bin tarım işçisi kadın "Muhteşem sahnelerde ya da spot ışıklar altında çalışmıyoruz. İzole edilmiş tarlalarda ve paketleme firmalarında gözden uzak, adeta bir gölge gibi çalışıyoruz" diyerek "iş yerinde karşı karşıya bırakıldıkları cinsel taciz ve saldırı nedeniyle sessizce acı çektiklerini" dile getirdi. Asya'da büyük moda tekellerine üretim yapan konfeksiyon işçisi kadınlar yine bu görünürlüğü kullanarak #GarmentMeToo (Konfeksiyon Ben de) etiketiyle üretimde yaşadıkları cinsel saldırılara karşı seslerini çıkarmaya çalışmasının bir örneği.

Emekçi kadınların yoksullaşma ve şiddet ile iç içe geçmiş yaşamlarına istikrarlı itirazı, bu konuda birtakım yasal metinlerin oluşturulmasını gerekli kıldı, kılıyor. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO)190 sayılı "Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Sözleşmesi" ve buna eşlik eden 206 sayılı tavsiye kararının ardında da böylesi bir zorunluluk yatıyor. Sözleşmeyi hep birlikte inceleyelim

ILO 190 HÜKÜMETLERE VE İŞVERENLERE SORUMLULUK YÜKLÜYOR

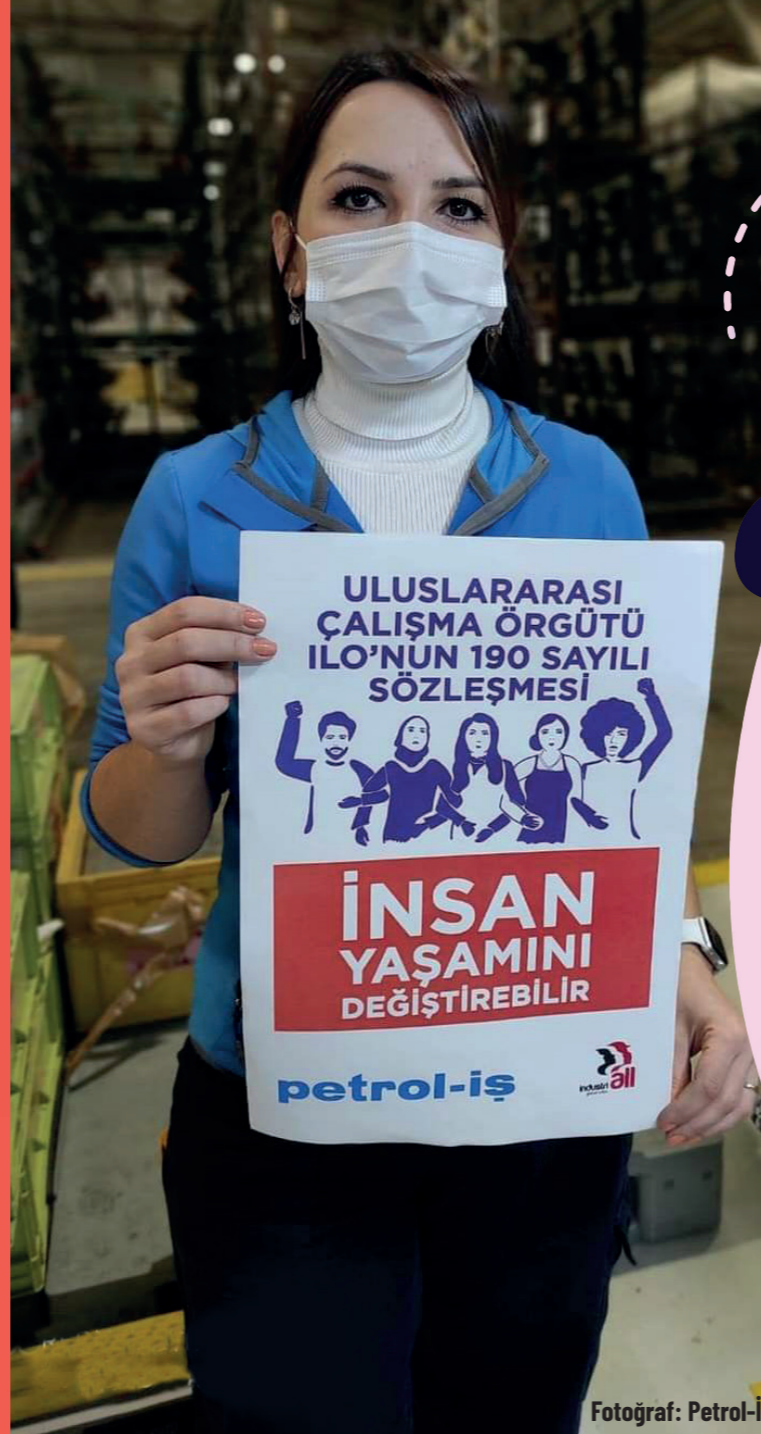
SÖZLEŞME'nin 1. maddesinde şiddet ve taciz tanımı "fiziksel, psikolojik, cinsel ya da ekonomik zarar amacı güden, bunlarla sonuçlanan ya da sonuçlanması muhtemel olan, bir kez ya da tekrarlar yaşanmış kabul edilemez davranışlar, pratikler ya da tehditler" şeklinde yapılıyor. Amacı ise "ulusal kanun kapsamında ya da pratikte, sözleşme statüsüne bakılmaksızın" halihazırda çalışan, iş sözleşmesi sona eren işçiler, stajyerler, gönüllüler, iş arayanlar, iş başvurusunda bulunanları korumak olarak tarif ediliyor (md 2). Yani sadece aktif çalışanları değil, kayıt dışı da dahil olmak üzere iş gücüne katılan herkesi, özel olarak da kadınları korumayı hedefliyor ve "çalışma yaşamı" denilen süreçle ilgili herhangi bir ilişkinin kurulmasından başlatıyor (md 3). Sözleşmede, hükümetlerin işçi ve işveren temsilcisi örgütlerle işbirliği içerisinde çalışma yaşamında şiddet ve tacizi önleyici politikalar üretmesi bekleniyor (md 4). Bu politikalar işyerinde cinsiyete dayalı şiddet ve tacize yönelik özel ulusal yasalardan oluşturulmasından başlayarak işçi temsilcileriyle birlikte iş yeri düzeyinde politikaların düzenlenmesine, işyerinde şiddet ve taciz konulu eğitimler ve kılavuzlar oluşturulmasından şiddet ve tacize maruz kalanların desteklenmesine, iş müfettişleri başta olmak üzere etkin soruşturma ve denetim mekanizmalarının kurulmasından failere yaptırım uygulanmasına bir dizi uygulamayı içeriyor.

'İŞ YERİNDE ŞİDDET VE TACİZ İŞ GÜVENLİĞİ VE İŞÇİ SAĞLIĞI SORUNUDUR'

SÖZLEŞMEDE vurgu yapılan bir diğer önemli nokta ise iş yerinde şiddet ve tacizin yaratabileceği çeşitli risklerin, özellikle de psikolojik risklerin mesleki güvenlik ve sağlık kapsamında değerlendirilmesi gerektiği (madde 9). Sözleşmenin 10. maddesi ise işverenleri sadece çalışma yaşamında değil ev içi şiddetin iş üzerinde yaratabileceği riskleri tanımaya ve bunlara karşı makul ölçüde çözüm getirmeye, toplam olarak kadına yönelik şiddet karşısında sorumluluk almaya davet ediyor.

Görseller: Freepik

Fotoğraf: Petrol-İş

SÖZLEŞMELER ÖNEMLİ, MÜCADELE BAKI

ILO 190'ın şimdiye dek işyerinde kadına yönelik şiddet ve taciz konusunda yazılmış en kapsamlı metin olduğu söylenebilir. Ama hem kendi tarihimiz hem de bugünümüz en güzel yasaların uygulanmadığı takdirde kağıt üzerinde kalan süslü cümlelerden ibaret kaldığını gösteriyor bize. En yakın örneğini İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun'un asgari düzeyde bile uygulanması bir yana ortadan kaldırılması girişimlerine karşı yürüttüğümüz mücadeleden biliyoruz. Yine kendi deneyimlerimizin öğrettiği bir şey var ki, işyerlerinde tacize karşı kadınlar arasında dayanışma, birlik ve örgütlülük kurulmadan tacizcilere ve tacize karşı en ufak bir adım bile atılmıyor. Bu dayanışma ve örgütlülüğün yoksun kadınlar işten atılma korkusuyla susmaya mahkum bırakılıyor.

Elbette, ILO 190, iş yerinde şiddet ve tacize karşı mücadelede ulusal yasaların oluşturulmasında önemli bir dayanak olabilir. Ama milyonlarca emekçi kadının yaşadığı gerçeklik ortada dururken bir dayanak olmaktan öteye geçmesi mümkün değil. İşyerinde işçi komiteleri ya da sendikal temsilin olduğu yerde temsilcilikler düzeyinde bir örgütlülük sağlanması, toplu iş sözleşmelerinde esas maddelerin içerisinde yer alması ve disiplin kurullarında özel yaptırımların ele alınması gerekir. Zira kadın bedeninin ataerkill tahakküm altına alınması emek sömürsünün bir unsuru haline getiren bu sistemde dönüştürücü olan işçi-işveren arasında kurulacak "sosyal diyalog" değil, kadınların özgürleşmesini esas alan arasına alan sınıf mücadelesidir. Bu da deneyimle sabit bir toplumsal gerçekliktir.

KADINLARIN BİLİNÇALTILARI

ENKAZ DOLU

MERHABA Ekmek ve Gül okurları, ben Esenyurt'tan bir kız kardeşinizim. Size kadınların hiç bitmeyen, hiç tükenmeyen bir derdi olan iş yerinde taciz meselesiyle ilgili anlatacağlarım var. Benim önceden çalıştığım bir gıda fabrikası vardı. Ağırıklı olarak kadınların çalıştığı bir fabrikaydı. Ben en çok tacizi orada gördüm. Kadınlar neredeyse her gün tacize uğruyordu orada. Bir arkadaşım vardı, 2 çocuğu var, eşinden ayrı ve eşi nafaka ödemiordu. Kadın sırf çocuğuna çocuğuna ekmek götürübilsin diye yaşadığı hiçbir tacize ses çıkarmazdı. 7 yıl çalışmış, 7 kez sigorta giriş çıkışı yapılmış, kıdemini de alamamış düşünün yani. İşten atarlar diye korkardı.

Ben mesela gece vardiyasında çalışırken kendimce bir yöntem geliştirmiştim, çünkü en çok gece vardiyasında erkek işçilerin porno izlediklerine şahit oluyorduk. Tedirgin oluyorduk, insanız sonuçta. Telefonumun kamerasını açardım, video kaydını başlatırdım, hani bir durum olursa en azından elimde bir delil bulunsun, başıma bir şey gelirse en azından bir kanıtım olsun diye telefonumu bantta ürünlerin arasına koyardım. Kendimce böyle bir yöntem bulmuştum yani. Ben kendi makinemin arkasında bile şahit oldum, o işçilerin izledikleri şeyleri gördüm.

Kadınlar aslında önlem alamıyorlar tacize karşı. Aslında mağduriyet sebebi işte geçinememe endişesi. Üç kurus para alıyorum, işten atarlarsa beni, ne yaparım diyorlar. İki kadın, üç kadın bir arada olup bunları birbirimize anlatabilsek, cesaret edip bu tacizlere karşı koyma gücünü bulsak başka türlü olur. Herkes orada şerefliyle çalışmaya çalışıyor ama gelin görün ki kadınlar çok sessiz kalıyor. Ve emin olun yaşadıkları şeyin taciz olduğunun farkındalar. Öyle bir hoş söz, bir iltifat, dostça bir omza atılma olmadı-ğın çok iyi biliyor kadınlar. Kadınların bilinçaltılarında enkaz dolu...

Esenyurt'tan bir işçi kadın

ILO, İŞÇİ-İŞVEREN-HÜKÜMET ARASINDA 'SOSYAL DİYALOG' YÖNETİMİ ESAS ALIYOR

ILO, Birleşmiş Milletler'e bağlı olarak özel bir gündemle kurulan ilk kuruluş. O zaman-ki adıyla Milletler Cemiyeti'nin oluşum sürecinde 1919 yılında kuruldu. Kuruluşu itibarıyla İkinci Enternasyonal'in (1889-1916) dağılmasının yarattığı boşluktan faydalanarak ve SSC-B'nin önderliğinde kurulan 3. Enternasyonele (1919-1943) kapitalist dünyanın verdiği kurumsal bir yanıt olarak değerlendirmek mümkün. Zira esas olarak sınıf mücadelesini değil, "hükümet-işveren ve işçi temsilcileri arasında ortak çıkarlar için yürütülen her türlü müzakere, danışma veya bilgi alışverişi" olarak tanımlanan "sosyal diyalog" yöntemini benimsiyor. ILO Yürütme Kurulu 28 hükümet, 14 işveren ve 14 işçi temsilcisi olmak üzere 56 üyeden oluşuyor ve her yıl mart, haziran ve kasım olmak üzere yılda 3 kez topla-

ILO 190 2021'DE RESMEN YÜRÜRLÜĞE GİRİYOR

ILO'nun 190 Sayılı "Şiddet ve Taciz" sözleşmesi Yürütme Kurulu tarafından 25 Haziran 2019'da oluşturularak imzaya açıldı. Her ILO sözleşmesi gibi, en az iki ülke tarafından kabul edilmesinin ardından 12 ay içerisinde yürürlüğe girmesi gerekiyor. ILO 190, 12 Haziran 2020'da Uruguay, 25 Haziran'da Fiji tarafından ve 11 Kasım'da Arjantin tarafından imzalandı. 25 Haziran 2021'de ise resmen yürürlüğe girecek. Toplam 20 maddeden oluşan sözleşmenin Türkiye'nin de içerisinde yer aldığı 187 üye ülke tarafından imzalanması bekleniyor.

FABRİKALARDA TACİZ VE ŞİDDET:

Ses çıkarmak kolay değil, dayanışma olmazsa...

Adile DOĞAN

Pandemi boyunca işçiler hep çalıştı, çalıştırılmaya da devam ediyor. İşçi kadınların çalışma koşulları, pandeminin getirdiği zorluklarla beraber daha da ağırlaştı. Bizler, kadınlar üzerinden katlanarak artan şiddet, baskı ve sömürü karşısında birlikte hareket edebilmek için dernek faaliyetimizi hiç durdurmadık. Bazen çok bazen az kadınla dayanışmayı sürdürdük ama hep mücadele etmeye devam ettik.

İşçi kadın gruplarıyla hem 25 Kasım süreci öncesinde hem de sonrasında pek çok buluşma gerçekleştirdik. Bu buluşmalardan ortaya çıkan tabloyu birazdan anlatacağım. Ama öncesinde fabrikalarda kadınların uğradığı mobbing ve taciz olaylarının nasıl geliştiğine dair birkaç örnek vermek isterim. Tacizin gölgesinde süregiden hayatlar demek yanlış olmaz herhalde.

'BORCUN VAR, İŞTEN ATILIRSIN, SUS'

Bir metal fabrikasından Cemile uğradığı tacizi şöyle anlatıyor: "Bir ustabaşımız var. Çok ahlaksız biri, evli olmasına rağmen sürekli kadınlara sarkıntılık yapar. Kadınlar ise buna iki sebepten ötürü sesini çıkartmaktan korkar. Adımız çıkar ve işten atılır korkusu. Ben de evli bir kadının ve bana olsa kafasını kırarım diye düşünürdüm. Yemek molasına çıktığım bir gün bana sürtünerek yanımdan geçip taciz etti beni. O kadar bariz yaptık ki bu hareketi önce dondum kaldım. Sonra irkildim ama bir şey yapamadım. Eşime anlatmayı düşündüm ama başını derde sokar diye korktum ona da söyleyemedim. Sonra en yakın arkadaşına anlattım. 'Sus' dedi bana, 'Senin borcun çok. İşten atılırsın. En iyisi unut gitsin, ayısını bana da yapmıştı.' Ama ben neye uğradığının farkındayım ve hiç de unutmuyorum."

'O YAPMAMIŞTIR, SEN YAPMIŞSINDIR' SONRASI İSTİFA

Sendikali bir tekstil fabrikasında çalışıyor Fadime. Çalıştığı yerde iş arkadaşının tacizine uğruyor: "Baş temsilciye söyledim, temsilci 'O yapmaz. Sen bir şey yapmış olabilir misin?' dedi. Umut vermiş olabilirdim gibi bir laf etti. Yani kısacası 'Sen kuyruk sallamışsındır' demeye getirdi. 'Tamam, ben ilgileneceğim' dedikten sonra, kenarda köşede erkeklerle fısıfısıf konuşup bana bakıp gülmekten başka bir şey yapmadı. Ne yapacağımı bilemedim. O gün istifamı verdim."

TACİZE SES ÇIKARANA TUTANAK

Leyla, bir depo işçisi: "Depolar genelinde çok soğuk oluyor. Yazın bile

uzun kollularla çalışıyoruz. Yemek molasından dönerken 'Ay çok soğuk' diye ellerimi ovuşturdum, yanımdan geçen bir erkek işçi 'Gel seni ısıtayım' dedi. Ben de sesimi yükselterek küfür ettim. Amir duydu, bana tutanak tuttu. Ben olup biteni anlattım ama onun sesini duymadıkları için bana inanmadılar. Eğer bir daha olursa Kod 29'dan işten atılacağım söylendi. Yeni bir iş bulmanın kolay olacağını bilsem bir dakika burada durmam."

TACİZCİYİ KORUMA, KADINI KOD 29'LA TEHDİT ETME DÜZENİ

Gamze gece vardiyasında tacize uğramış. Çalıştığı makine arıza yapmış, ustasını çağırılmış. Usta "Bunu nasıl bozdun?" demiş, Gamze de "Ben bozmadım, birden arıza verdi" deyince "Elin işte gözün oynasta" demiş.

Gamze, doğal olarak çok sinirlenmiş ve "Sen ne biçim konuşuyorsun" diyerek tepki göstermiş. Usta "Şaka yaptım kız" demiş. Gamze çok rahatsız olmuş. Dahası da var, anlatıyor: "Aynı ustanın bir başka kadına 'Senin dudakların çok güzel. Öp öp bitmez' dediğini kendi kulaklarımla duydum. Kadın çok kötü oldu, gitti tuvalette ağladı. Aslında biz sessiz kalmak istemedik ama bizi ahlaksızlıktan (yine Kod 29 korkusu) işten atarlar diye sustuk. Çünkü daha önce böyle bir olay yaşandı, kadını tazminatsız işten attılar. Taciz ustabaşılardan gelince genelde ustabaşılar korunuyor, olan yine kadınlara oluyor."

'BOŞANDIĞINI SÖYLEME, SENİ RAHAT BIRAKMAZLAR'

Nazlı da tekstilde çalışıyor. Pandeminin başlarında fabrika 2 ay kapanmış. Sonra yeniden çalışmaya başlamışlar. "Bu 2 ayda hepimizin borçları çok birikti. Hastalığı göze alarak çalışmaya başladık. İşçiler koronaya yakalandıkça sayımız azaldı, sayımız azaldıkça daha çok mesai yapmaya başladık. Neredeyse dinlenmeden işe gider hale geldik. Benimde iki çocuğum var, 3 yıl önce boşandım. Ama işyerinde kimse bilmez boşandığımı. Herkes eşimin şehir dışında çalıştığını sanıyor. İlk işe başladığımda üretim müdürü bana 'Boşandığını sakın kimseye söyleme çünkü seni rahat bırakmazlar. Sürekli dedikodun olur, başın derde girer' dediği için en yakın arkadaşım bile bilmez boşandığımı" diye anlatıyor hayatını.

Benzeri bir örnek yine sendikali başka metal fabrikasında da yaşanıyor. Üretim müdürü olan kadın yöneticinin, boşanmış kadınlara genelde bu tür nasihatlerde bulunduğunu, bu ve benzeri olayların işçi kadınların çalışma alanlarının içinde var olduğunu ve devam ettiğini, işçi kadın buluşmalarımızda anlatıyor kadınlar.

TACİZE UĞRAYAN KADINA ÜCRETSİZ İZİN DAYATMASI

Sendikali bir metal fabrikasında ▶

Fabrikalarda taciz alabildiğine yaygın, kadınlarsa borç yükü, işten atılma, 'adım çıkar' korkusu ile karşı karşıya. Ama kadınların ses çıkarmasını sağlayan bir şey var: Dayanışma!

Görsel: Freepik

gece vardiyasında çalışan kadın işçiyi bir erkek işçi elle taciz ediyor. Kadının sınır krizi geçirmesi üzerine polise haber veriliyor ve kadın hastaneye kaldırılıyor. Bunun üzerine erkek işçi Kod 29'la işten atılıyor. Sonrasında ne mi oluyor? Taciz edilen kadın işçi ücretsiz izne gönderiliyor.

'BİRLİK OLMAYINCA TACİZCİ KORUNUYOR'

Pandeminin bütün zorluklarına rağmen bu yaşanan sorunlara dair sözümüzü birlikte söylemek ve kadına yönelik şiddetin her türlüsüne birlikte karşı çıkmak, aynı zamanda bunun bir sistem sorunu olduğunu teşhir etmek için durmadık. Bazen bir toplantı, bazen bir basın açıklamasında, bazen günlük sohbetlerimizde, bazen de yazdığımız bildirimleri pazar yerlerinde, fabrika önlerinde dağıtarak seslenip anlattık kadınlara. İşçi kadınların, evlerde ve dernekte yaptığımız buluşmalarda sıkça ifade ettikleri şey şu: "İşyerinde taciz sorununa karşı birlikte hareket edemeyince başımıza türlü olaylar geliyor. Pandemi bu anlamda işimizi çok zorlaştırdı ama en zor olanda taciz edenlerin korunuyor olması. Biz bu yaşananları teşhir etmek için iki kişi bile konuşamayız çünkü fabrikada hemen taciz edilen kadın için bir algı yaratılıyor" Bu ifadeler kadınların ifadeleri.

TACİZE KARŞI ÖRGÜTLÜ MÜCADELE

Elbette pandemi öncesinde de yaşanan örnekler var. Birlikte ses çıkartıldığında, taciz karşısında iş yavaşlatıldığında, sendika yada işyeri temsilcisi zorlandığında, tacizci erkeğin işten atılmasını sağlayan, hatta vazgeçmeyip dava açan işçi kadınlar biliyoruz. İşin bütün sırrı birlikte hareket edince güçlenmekte. Çıkardığımız sonuç ise bunun yol ve yöntemlerini, dışarıdan ve içeriden mücadele olanaklarını daha fazla artırmamız gerektiği.

Fotoğraf: Freepik

ÖRGÜTLÜ TEŞHİR TACİZCİYİ MAHALLEDEN GÖNDERDİ

2020 yılında, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü için düzenlediğimiz bir dizi etkinliğin yorgunluğunu daha atmadan yine adliye yollarındaydık. 10 Mart Cuma günü 14 yaşında bir çocuğun taciz davası için mahkemeydik. Kendinden 20 yaş büyük komşusu tarafından taciz edilen bu çocuğun ailesi, hem çevre hem de tacizcinin baskısıyla davaya birkaç gün kala davayı geri çekmeye zorlanmış. Taciz edilen çocuğun ablası, ailenin komşusu olan bir öğretmenin iki aileyi barıştırmak ve durumu örtbas etmek için aileye baskı yapması üzerine bize ulaştı. Abi konunun böyle kapanıp gitmesine razı değildi. Bir şeyler yapmak gerektiğinin farkındaydı. Biz de aileyle dayanışma içine girdik. Önce "Ar-

kamızda kimse olmadığı için, çocuğumuzun adı çıkar" diye korktuklarını ifade ettiler. Fakat kadınların desteğiyle ve birlikte hareket etmesiyle bunu başaracaklarına inandılar. Duruşmaya katıldık, tacizci tabii ki adaletli bir ceza almadı, ama en azından aklanamadı. Ailenin yalnız olmadığını görünce kılını bir daha kıpırdatmadı. Peki bu başka tacizcileri durdurdu mu? Hayır.

Aynı ailede, üç kuzene birden tacizde bulunan bir başka erkek kuzen de vardı ve daha önceki gibi aile ve akrabalar el birliğiyle gene olayın üstünü örtmeye çalışmış, fakat bu sefer genç kadınlardan biri susmayı bu duruma karşı çıkmıştı. Pandemi yasaklarının başladığı bu süreçte taciz edilen kadınlardan biri bize ulaştı.

Bu genç kadınların aralarında öğrenci olan da var işçi olan da. Dava açmak için ellerinde hiçbir delil olmadığını, olsa bile ailenin kesinlikle yanlarında durmayacağını söylediler. Taciz eden kişi esnaftı. Dernek yönetimimiz ve üyelerimizle birlikte düşünmeye başladık. Bu duruma örgütlü müdahale etmemiz lazımdı. Açıkta bir teşhir kadının hayatına mal olabilirdi. Kapalı gruplarımızdan kişinin kimliğini ifşa ettik. Kadınların bir saat içinde organize oluşu bu kişinin mahalleden gitmesini ve ailelerin hayatından tamamen çıkmasını sağladı. "Tacizci hayatının en büyük şokunu yaşadı" demek abartı olmaz. Bu olaydan aldığı cesaretle 2 kadın daha uğradıkları tacizden kurtulmak için bize başvurdu.

Tacizciden ancak emekli olunca kurtuldum

Son günlerde sosyal medyada taciz ifşaları yapıyor kadınlar. Önemsiz değil, elbette çok önemli. Ama sonuç alma açısından yeterli görmediğimi söylemeliyim.

Taşeron diye bir çalışma sistemi var. Bu sistemde çalışan işçi kadınlar bırakın sosyal medyada yaşadıklarını açıklamayı, kendi çevresine bile açıklamakta zorlanıyor yaşadıkları tacizi. Çünkü açıklasa belki de evde boşanmaya kadar gidecek, belki işsiz kalacak, belki de işyerinde mobbinge uğrayacak. O nedenle çoğumuz sessiz kalıyoruz yaşananlar karşısında. Kalmayanlarımızın da başına gelmeyen kalmıyor.

Ben de hemen hemen her kadın gibi işe girdiğim ilk günden, şahıs emekli olana kadar taciz ve devamında mobbinge maruz kaldım. 2000'li yıllarda üniversitede işe başlamamla bu ofis hastalığıyla karşı karşıya geldim. Amir sıfatındaki şahıs ilk günden itibaren hareket ve imalarla sürekli ve fırsatlar yaratarak taciz etti. Sürekli karşı gelerek, tersleyerek kendimi korumaya çalıştım.

Şahıs Rektörlüğe kadar şikayet ettim. Yine bana yakın hissettiğim kadın bölüm başkanına yazılı olarak sıkıntımı anlattım. Sonuç mu? Görev yeri değişikliği ve artan mobbing oldu. Aslında diğer çalışanlara da yapıyordu. Mesela altında çalışan tüm kadınları bir araya toplayıp uygunsuz

Fotoğraf: Birleşik Metal İş

oturma şekli ve eliyle yaptığı hareketlerle hepimizi taciz ettiği oluyordu. Ama işsiz kalırsın korkusuyla kadın olarak haklarımızı pek bilmediğimiz ve o zaman örgütlü olmadığımız için sesiz kalıyorduk kadınlar. Bize "İspatlayın 30 yıllık memuriyetimi yakarım" diyen bir üst düzey yetkiliye ses kayıtlarıyla ispatlamamıza rağmen "Elin delisinden kendi delimiz daha iyidir" cevabı aldık. Hiç onaylamadım ama çaresiz

kalmak böyle bir şey. Kendimi koruyabilmem için mafyatik yollara başvurdum. Yani kendi kanunumu kendim yaptım ve şahsı dövdürttüm. Ama bu şahıs zorbalıklarından hiç vazgeçmedi, hırsıyla eylemlerine titrini kullanarak devam etti. Beni oradan oraya sürerek, çok büyük iftiralar atarak devam etti. Emekli olana kadar da sürdü bu. Emekli oldu kurtuldum. Gerçekten artık her alanda kendimizi korumak, kollamaktan çok yorulduk.

Özellikle işyerlerinde tacize karşı kadınların yasalarla korunması gerekiyor. Ve örgütlü mücadele... Ne yazık ki bu ifşa ve teşhirlerle ancak bir yere kadar gidilebilir. Evet belki korku salıyor, belki bir farkındalık yaratıyor ama o kadar. Tacize karşı mücadele daha örgütlü ve hukuku da değiştirecek biçimde sürdürülmeli diye düşünüyorum.

Serpül, eski bir taşeron işçi şimdi kadrolu/İZMİR

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

İş yerinde taciz:

Anlatması zor, çözmesi örgütlülük ister

Nuray ÖZTÜRK
İzmir

Sosyal medyadan yapılan taciz ifşaları, ifşanın bir yöntem olarak tartışılmasına yol açtı. İşçi ve emekçi kadınlar bu tartışmaların neresinde duruyor anlamak için işçi kadınlara taciz hikayelerini sorduk. İşyerlerinde yaşanan tacize karşı, mücadele yöntem ve araçları neler, karşılaştıkları tacizle nasıl baş edebiliyorlar, baş edemiyorlarsa neden? Tacize karşı ses çıkardıklarında neyle karşılaşıyorlar? Sağlık, büro, temizlik, belediye işçileri anlattı, dinleyelim.

ÖRGÜTLÜ TAVRIMIZ SAYESİNDE TACİZCİ GİTTİ

Yirmi yedi yaşındaydım. Boşanma duruşmam mesai saatlerinde denk geldi. İşten izin almam lazım. Müdüre gidip izin istedim. İzin vermeyince mahkemem olduğunu söylemek zorunda kaldım. Mahkeme günü akşamüzeri aradı ve görüşmek istedi. Pekiyi deyip gittim bir taraftan da kaygılıyım, işten mi çıkaracak acaba diye... Dışarıda buluşmak istedi mesai saati bitmek üzere olduğu için rahatsız olsam da iyi biri olma ihtimalini gözeterek kabul ettim. Babam yaşında adam. O gün çok sorun teşkil edecek bir şey olmadı. Aradan birkaç gün geçti. Odasında bir erkek misafiri var. Beni yanına çağırırdı. Şahis, gözleri ve sözleriyle beni resmen taciz etti. Boşanmış olduğumu söylemiş olacak ki karşımdaki şahis özel hayatımla ilgili sorular yöneltti. Cinsel imalı özgürlük söylemlerinde bulundu. Beynim döndü. Ayağa kalktım ve ağzıma geleni söyledim. Döndüm genel müdüre, "Benim hakkımda zorunlu olarak öğrendiğiniz bilgileri ne hakla başkalarıyla paylaşırsınız? Hiç yakıştıramadım size babam yaşında adamsınız" dedim vurdum kapıyı çıktım.

Berber çalıştığım kızlara anlattım yaşananları. İş durdurmayı önerdim. Benzer tacizleri onlar da görmelerine rağmen birlikte bir şey yapmaya önce yanaşmadılar. Yine aynı odada bizden haylice kıdemli çalışma arkadaşım vardı. Ramazan ağabey, ona da anlattım. Dedim, böyle böyle oldu. Boynunu büktü. Açık açık söylemeseler bile işlerinden olmak istemediler. Sessiz bir kabulleniş, normalleştirmeye karşılaştım. Şok içerisindeyim.

Diğer servisin müdürü kadındı. Patronun sağ kolu, yanına gidip ona anlattım. "Yanlış anlamışsındır" diyerek beni savuşturdu, dinlemek bile istemedi. Çok bozuldum, kadın yahu!

Sendikası bir işyeri. İşten atılmak istemiyorum, geçim zor. Ama artık işten atılmak umurumda bile değil. Karartım gözümü patrona gittim, anlattım. "Tamam" dedi, "İdare edin"! O sırada bilgi işlem müdürü beni yanına çağırırdı, "Noldu" dedi. Ağabey dedim, "Bu adam bana böyle böyle yaptı. Kendisi sarktığı yetmiyor gibi bir de..."

Dellendi bizim bilgi işlemci, zaten maaşlar yatmamış kapısına bir not astı "Grevdeyiz." Ben de gittim diğerlerini örgütledim. Akşama sorun çözüldü, maaşlar yattı. İki gün sonra da genel müdür işinden oldu. Tacizden değil, greve engel olamadığından. Sonuç olarak örgütlü tavrımız sayesinde tacizci gitti, biz de haklarımızı aldık. Sendikası olduğumuz için ben daha sonra sürüldüm uzak bir ilçeye ama olsun tacize sessiz kaldık sonuçta...

Büro emekçisi

BALIK

BAŞTAN KOKAR

Yirmi yıldır sağlık sektöründe çalışıyorum. Kurumda iş hayatına 30 yaşlarımdan sonra başlamış, kadın erkek çalışma alanlarında ilk kez bulunmuş bir erkekle yaşadığım olayı anlatacağım. Önce iş yerinde disiplinsiz, uyumsuz, kavgacı kimlik takınarak üzerimde güç oluşturmaya, otorite kurmaya çalıştı. Kadınlar olarak ona sabırla yaklaştık. Zamanla durum değişti, bizim bu alttan alma tavrımız onda bedenimizde istediği gibi hüküm süreceği algısını doğurmuş olacak ki tavırları değişti, dokunarak taciz etmeye başladı. Öfkeli tavrımıza rağmen devam edince müdürlüğe bildirdik. Çalışma alanını değiştirilmekten öte bir yaptırımları olmadı.

Sağlık emekçisi

GÜNÜMÜN YARISI KARAKOLDA GEÇTİ

Yıllar oldu. Sabah 7de hastanenin daha az kullanılan arka kapısına yakın olan koridordaydım. Paspas yapmaya başladım. Birden karşıma bir adam çıktı. Üstüme geldi. Bağırдыm ama o saatte o koridorda kimse olmaz. Güvenlik de yok. Çok korktum. Zor kurtuldum elinden. Hemen hastane polisine gittim, şikâyet ettim. Adam zaten bu suçtan sabıkalıymış. Şartlı bırakılmış falan. O günümün yarısı karakolda geçti, sonra gelip çalışmaya devam ettim. Sonra ne mi oldu? Hiçbir şey. Ne yeni bir güvenlik önlemi ne de başka bir korunma...

Temizlik işçisi

İKİ STATÜ, İKİ TACİZ

SİZE iki farklı taciz olayı anlatacağım. Bir doktor, hemşirelere ne zaman ilaç istemi verse ya da başka bir şey için yanlarında olsa eli ya omuzda ya da sırtta. Tepki gösterildiğinde de durumu bir şekilde normalleştirip, arkadaşça yaklaşım gibi göstermeye çalışıyordu. Ama bu sürekli devam etti. Daha ilerisi de yaşanmadığı için taciz yanına kâr kaldı.

Bir gün hemşire arkadaşşıma "Formanı kapat göğüslerin gözüküyor" dedi bir erkek hasta bakıcı. Arkadaşın formasına dönüp baktım gayri ihtiyari; forma normaldi, kadının yüzü kıpkırmızı idi. Döndüm o kişiye "Sen de bakma o zaman, bakmazsan görmezsin" dedim. Meğerse hastanın işlemlerini yaparken hemşire arkadaş deske yüklenmiş; forma V yaka; öne eğilince öyle görmüş. Yani dikizliyormuş zaten!

Bence işyerlerinde taciz statü ile bile değişiyor. Doktor elleme cüretini gösterirken, personel o kadarına cesaret edemiyor, sözel ya da bakışta kalıyor. Ya da doktor yaptığında ses çıkaramıyorsun da;

personel yaptığında yüklenme cesareti buluyorsun. Aynı şekilde patron yaptığında ses çıkaramıyorsun, çünkü işinden olabilirsin vs. Tacize karşı tepkinin doğuracağı sonuçlar, kadınların tutumunu etkiliyor ne yazık ki. Ne zaman ki örgütlü duruş sergiliyorsun o zaman sonuç alabiliyorsun.

Yoğun bakım hemşiresi

ŞİKÂYET ETTİM, İŞİMDEN OLDUM

BEN 40 yaşında 3 çocuk annesiyim. Eşim vefat etti. Askeri hastanede taşeron bir şirkette temizlik işçisi olarak çalışıyordum. Komutanlardan biri sürekli taciz ediyordu. Savcılığa giderek suç duyurusunda bulundum. Bu olaydan 2 ay sonra 'elemana ihtiyacımız yok' diyerek beni işten çıkardılar. Asgari ücretin altında bir ücrete başka bir şirkette çalışıyorum şimdi. Suç duyurusu da böylece kapandı gitti. Ayrıntı veremiyorum çünkü bu işimden de olurum diye korkuyorum. Bir de çocuklarımla öğrenmesini istemiyorum. Yaşadığım şeyin sonuçlarının daha ağır olmasından korkuyorum.

Temizlik işçisi

6284 ve İstanbul Sözleşmesini Uygula!

ANKARA KADIN PLATFORMU

Dayamış sırtını pozisyonuna almış erkekliğini arkasına...

Hazel Denizli

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunuyum. Bu aralar iş güç meseleleriyle haşır neşiriz ev arkadaşımızla. İş aramak ifadesi kuşağımıza can sıkıcı gelince içinde bulunduğumuz duruma biraz eğlence katılm dedik kendi kendimize. Çalışmak istediğimiz kurumlar bizi seçiyor gibi değil de, sanki biz onları seçip eliyormuşuz gibi kurum kurum geziyor, temaslarda bulunuyor, kahve içiyoruz. Okuduğumuz bölüm gereği öğretmenlik yapmaya çalışacağız haliyle. Gezdiğimiz kurumlar kendilerine öğretmen mi arıyor palyaço mu bilinmez! Gittiğimiz kurslardan birinde kurucu müdür eril öyle söyledi. Öğrencileri eğlendirecekmiz aynı zamanda. Bak sen! Üstüne ekledi: Öyle bir CV hazırla ki beni etkile. Sen zaten bayağı etkilmişsin, gözlerinle bedenlerimizde dikizlemediğin yer kalmadı! Burası gittiğimiz kurumlardan yalnızca bir tanesi...

Dikkatimi çeken bir detay ise bu ku-

Görsel: Freepik

rumların kurucu müdürlerinin, ortaklarının genellikle erkek olmaları. Yönetici pozisyonda ve karar mekanizmalarında daha fazla yer alabilmemiz ve bu mevzileri erkek işgalinden arındırmamız için cinsimizin toplumsal cinsiyet rollerine savaş baltalarını geçirmeye sıkı sıkıya devam etmesi elzem. Değiştireceğiz de bu karşıt ikilikleri. Yöneten-yönetilen, aktif-pasif, etken-edilgen...

Bir başka kurumdayız şimdi. Yağlı başlı erile açıldı bir telefon. Görüşmek istediğimiz iletili. Baygın bakışım lüt-

fedip çıkıp geldi. Alışmış geleni geçeni para kaynağı olarak görmeye. "Kaçıncı sınıfsınız?" diye sordu bir merhabayı çok görerekten. Dedik değiliz öğrenci, öğretmeniz be! Canı sıkıldı tabii ki. Dönem pandemi. Safralarından arınıyorlar. Zar zor buyur etti. İnanın iş arıyoruz cümlesini dahi daha kuramadan, başka bir cümle kurmamıza izin vermeden açtı lağım çukuru ağzını ve başladı dökülmeye... Dayamış sırtını pozisyonuna, almış erkekliğini arkasına. Başladı KPSS güzellemesi yapmaya: "Siz en iyisi KPSS'ye hazırlanın. Kadınsınız sonuçta. 9 -19 saatleri arasında çalışmak size uygun değil. Bunun için yeterli gece sahip değilsiniz. Yediden sonra eve gitmek sizin için zor olur, uygun olmaz. Evleneceksiniz sonuçta. Bu doğanın kanunu."

Araya giriyorum, biz de boş durmuyoruz tabii ki ev arkadaşısıyla. Cevap vermeye çalışıyoruz. Ama ne çaba! Tabii ki bir erkek her şeyin en iyisini en doğrusunu bilir! Zeka fıskırdığından cinsinden akıl dağıtacak haspam. Arada bir "Evleneceğimize de mi siz karar vereceksiniz?" diyebildiğimizi hatırlıyoruz yarım yamalak. Cevap veriyor eril:

"İlla ki evleneceksiniz, kaçınılmaz." Andaval evlendirdi bizi, bir de çalışma saatlerimizi belirliyor. Bu çalışma saatlerini de toplumsal cinsiyet rollerine uygun tasarlamış. Daha sonra mutlaka çocuk doğuracağımızı da ekledi. Hay aksi! Tam daha evlenmedik derken bir de çocuk çıkardı başımıza! Doğru ya! Bu eril kafa eril vücudun yaşadığı taş çağında öğretmenlik 'bayan' mesleği. Girersin devlet kadrosuna hanım hanımcık. Üçte dörtte biter dersin, gider sin evine. Dişi kuşsun ya! Yuveyı çekip çevirirsin! Çocuğunun bakımıyla ilgilenir, kocanın kalbine giden yolu mide den döşemek için sıvarsın kolları! Temizlik, çamaşır ve ütü bittiyse tabi ki! Kimse sorgulamaz o eve her iki kişinin de yorgun geldiğini. Kimse sana bunları yaptın diye de ne güvence sağlar ne de bir maaş verir!

Yaziya geçirirken dahi yaşadıklarımızı içim kalktı! Amiyane tabirleri kullanmayı pek sevmem. Çünkü o tabirlerin kadın bedeniyle ilişkilendirildiğini biliyim. Gelir esprilerin ardından küfürler, saplanır bedenlerimize çünkü. Şöyle bitirelim mi o zaman: Biz sana CV değil, b*kumuzu bile bırakmayız eril küspe!

Merhabalar adım şu, soyadım şu, diyerek başlama çok istedim. Fakat birazdan okuyacağınız gerçeklerden ötürü, çalıştığım kurumdan tehditle istifa dilekçemi imzalatmalarından korkuyorum. Belki de diyebilirsiniz ki içinizden "Aman sen de ne abarttın..." Hayır efendim abartmadım, ben bu duruma özel bir kurumda benim gibi öğretmen olarak çalışan bir arkadaşımın bizzat yaşadıklarıyla tanık oldum.

Üniversiteden mezun olduktan hemen sonra ücretli öğretmenlik yapmaya başladım. Saatine 17 lira aldığım ve iş yükümün kadrolu bir öğretmene göre daha fazla olduğu ve buna katlanmak zorunda olduğumu sindirerek 1 yıl geçirdim. Ücretli bir öğretmen olduğum için ve kadrolu bir öğretmene göre daha çok iş yükümün olmasına rağmen birçok haktan mahrum kaldım.

Öğretmenlik mesleği hakkında

İnsan yerine konulmak istiyoruz!

çok da doğru olmayan bir görüş var. "Öğretmenlik çok rahat bir meslek, giriyorsun sınıfa konuşuyorsun laklak çıkıyorsun, akşam 5'te eve gidiyorsun. Hafta sonu zaten tatil, 3 ay tatil, oh ne güzel meslek." Ben de ailemin bu görüşü yüzünden bu mesleğe başladım.

Bir keresinde iş görüşmesine çağrıldığım bir kurum vardı. Benden branşım dışında birkaç branş daha anlatmamı istediler ve ben de "Tamam" dedim. Benden boş zamanlarımda kayıt almamı da istediler. Sonra oturduğum semtin meydanında, kurumun standını açıp tanıtım yapmamı istediler ve şimdi okuyacaklarınıza inanmayacaksınız fakat sonunda bana yere paspas atıp yemek yapıp yapamayacağımı sordular...

Zaman geçti, başka bir kurumla

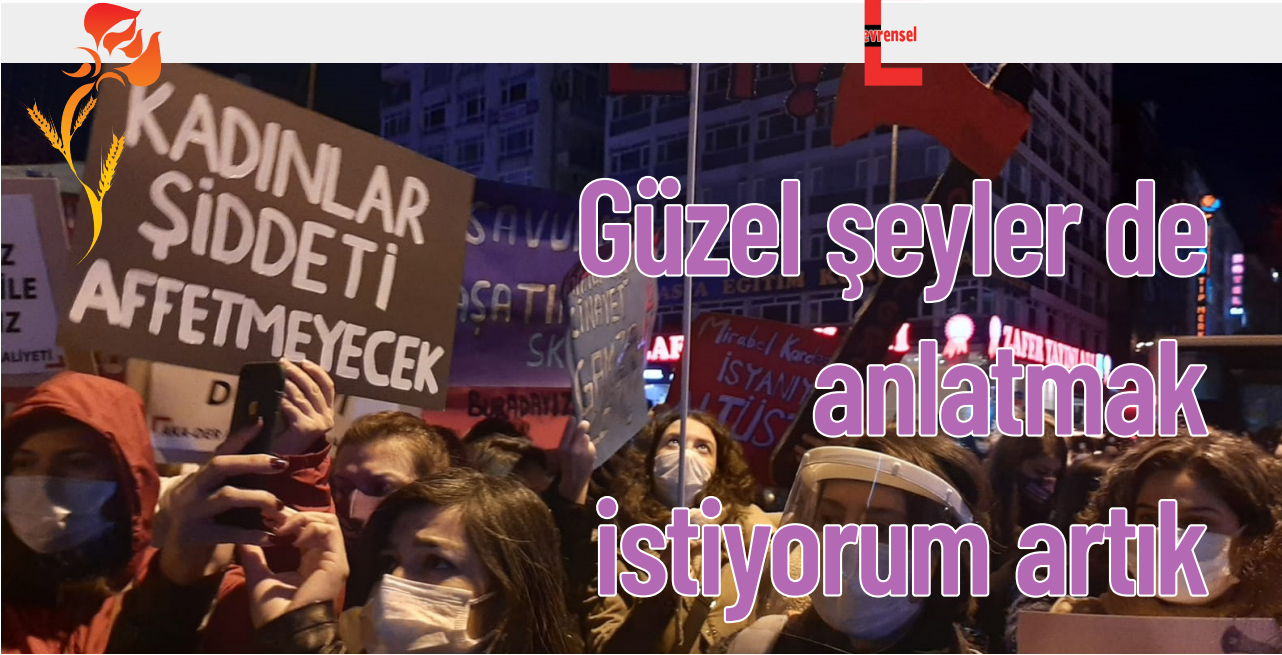
anlaştım, her şey tam yoluna girdi derken bu sefer kurumun kurucusu tarafından tehdit ve hakaretlere maruz kalmaya başladım. Üstelik öğrencilerimin önünde! Kurumdaki tüm öğretmenler olarak kurucumuzla köşe kapmaca oynamaya başlamıştık. Uzaktan eğitime geçtik, tam bir oh çekeceğiz derken bu sefer de uzaktan eğitimi okullara giderek vermeye başladık. Bir zaman sonra evlere geçsek de bu sefer kurucu tarafından evde eğitim verdiğimiz için sanki hiçbir iş yapmıyormuşuz gibi muameleler görmeye başladık. Gecenin bir saatinde aranıp konu olarak nerede kaldığımız soruluyordu. Öğrencilerin hiçbiri derse katılmasa da Zoom'da bekliyorduk. Maaşlarımız geç ve parça parça verilmeye başlandı ve insan yerine koyup bir açıklama bile yapılmadı.

madı.

İstifa edemiyorum çünkü geçindirmem gereken bir ev var. KPSS'ye çalışmıyorum çünkü özellikle uzaktan eğitimde sırf evlerdeyiz diye akşamlara etüt dersleri konuluyor ve 8 bin öğretmenin gireceği sınavda sadece 146 kişi ataniyor, ayrıca 2 sene çalışmadan geçinemem. Biz öğretmenler olarak özel sektördeki patronlarımızın ağzından çıkacak bir söze bakıyoruz.

Biz özel sektör öğretmenleri olarak bir kurucunun kötü gününde göze batmamak için sesli nefes bile almıyoruz, çünkü günün son dersinde nedensiz yere bir anda dersinizi bölerek öğrencilerinizin önünde kovulmakla ve meslek onuruza leke sürülmekle tehdit edilebilirsiniz. Benim yeni yılda dileğim tüm ama tüm özel sektör çalışanlarının insan yerine konulup ve iş ve ahlak etiğine uygun davranılması yönünde.

*Bir öğretmen
Avclar/İSTANBUL*

Güzel şeyler de anlatmak istiyorum artık

Şenay KUMUZ
İstanbul

Gencecik bir kadın karşımdaki. Uzun zamandır parça parça öğrendiğim hikayesini dinlemek, sizinle paylaşmak üzere buluşuyorum. Zamanı dar, çok çalışıyor. Bir kahve içimi süre, sürekli saate bakarak, bol bol gözyaşı dökerek, sarılıp sırt sıvazlayarak geçiyor.

2014 yılında yaşadığı küçük şehirden ayrılarak Kars'a okumaya gitmiş. Ailesi 'kız çocuğu okumaz...' diyen bir aile. Sağlık çalışanı olmayı hiç istemese de 'Seni okutmayacağız' diyenlerin karşısında durabilmek için, staj parası ile geçinebileceğini düşünerek seçmiş bölümünü, lakin staj parası falan alamamış. 'Yaşayacağım zorlukları tahmin ediyordum ama bu kadarını düşünenecek genişlikte değildi hayal dünyam' diye anlatıyor o günleri.

Ailesinin otogarda eline tutuşturduğu valiziyle tek başına yola koyulduğu günden bugüne yaşadıklarını anlatırken bir tarih sıralaması yapmaya çalışıyor ama zorlanıyor. Dilinde hep 'Başımda bir büyük olsaydı bunlar başıma gelmezdi' cümlesi... Bir akrabasının gölgesinin, yaşadıklarını engelleyeceğine inanmak istiyor; ama aslında o da biliyor böyle olmadığını. Yaşadığı ağır şiddetin "neden"lerini aramak zorunda bırakılan kadınların arayışı gibi daha çok bu keşkeler: "Yurttan ayrılmak zorunda kaldığımda bir ev tutacak param olsaydı, ailem destek verseydi, arkadaşımın evine sığınmak zorunda kalmaz, eve gelen bir erkeğin tecavüzüne maruz kalmazdım, kömür parasını vermek için gittiğim ev sahibim beni dükkânın arka tarafa sürükleyemezdi..." Ev sa-

hibini şikâyet etmek istediğinde gittiği karakolda "Seni burada yaşatmazlar, zaten tecavüz gerçekleşmiş, şikâyetçi olma" dedikleri için yaşadıklarını kimseye anlatamamış.

YENİ BİR HAYAT, YİNE ŞİDDET

Yeni bir hayat kurmak için 21 yaşındayken İstanbul'a gelmiş, "Daha önce hiç büyük şehir görmemişim. Çalışacağım hastanenin yolunu bile bilmiyordum" diyor. İstanbul'a gelmeden, sosyal medya üzerinden tanıştığı genç çalışacağı hastaneye yakın bir yerde ev tutmuş, içine biraz eşya da koymuş, evrak işlerini yardımcı olmuş ona. "Hayatta karşıma çıkan sorunlarla baş edebilmek için birine bel bağlamak zorunda hissettim galiba" diyor bahsederken. Kendisiyle ilgili anlattıklarının doğru olmadığı çıkmış ortaya sonraları. "Asker kaçmış yakalayıp askere götürdüler, üniversite mezunu sanıyordum lise mezunuyum, yaşıtız sanıyordum benden küçükmiş. Anlayacağımız aslında her şeyi yalanmış. Güzel vakit geçirdiğim insan bana küfür ediyordu, hakaretler yağırdırıyordu ve çalıştığım hastanede herkesin içinde bana şiddet uygulamaya çalışıyordu. Yani ben geçmişte yaşadıklarımı unutabilmek için tedavi olmaya çalışırken o bana daha fazlasını yaşatmaya başlamıştı" diyor.

AH O 1 YIL!

Şiddet nedeniyle gittiği karakolda "Şikâyetinden vazgeç, senin pe-

şini bırakmaz yoksa..." diyen polis memurunu dinliyor. Kendimi tutamayıp "Keşke onu dinlemeseymişsin" diyorum. "Yok, bıraktı peşimi ama hemen değil bir yıl sürdü" diyor. Ah o 1 yıl! Evde 4 gün alıkonulup işkenceye uğradığı, darp raporu almak için gittiği hastanede iş arkadaşlarının içinde dayak yediği, iş arkadaşlarından utanmadığı için döküğü gözyaşı, adaletsizliklerle dolu koca bir 1 yıl!

İHTİYACIMIZ OLAN DAYANIŞMA

"Ben ne zaman babama para vermeye başladım babam o zaman değişti. Şimdilerde kardeşlerimin okuması için o da çaba sarf ediyor. Çileyi ben çektim ama en azından benden sonrakiler çekmeyecek" diyor gülerken, nasıl bir değişimi yarattığının farkında, gururlanarak söylüyor. "Güçlüsün" diyorum, kıvançla doluyor gözleri, bunu duymaya çok ihtiyacı olduğu o kadar belli ki!

Hayatını tarumar edenlerden kendi çabası ile kurtulmuş, ama her kurtuluşun sonra başka bir erkeğin hayatı dar eden şiddetine maruz kalmış yeniden. Şimdi başka biri var; "Aslında seviyorum ben onu. Kötü biri değil ama o da beni dövüyor" diyor. Konuşuyoruz; yaşamı, dayanışmayı, hayatı yaşanır hale getirmek için birlikte yapılabileceklerimizi... Bir erkeğin şiddet dolu "sevgisine" ihtiyacımız olmadığını... Çünkü bunun "sevgi" olmadığını uzun uzun konuşuyoruz... "Güzel şeyler de anlatmak istiyorum artık hayatıma dair" diyor, heyecanı apaçık ortada, "Hayatla baş etmesini de öğreniyorum bak" diye gülerken. Molası bitiyor, bizim sohbetimiz ve hayatı birlikte değiştirmek için dayanışmamız ise yeni başlıyor.

Şimdi anlatabiliyorum çünkü yanımda kadınlar var!

SEKİZİNCİ sınıftaydım 13-14 yaşlarında. Sosyal medyada biriyle tanışmıştım 19-20 yaşındaydı yanlış hatırlamıyorsam. Yani ben çocuktum o değildi işte. Bir gün buluşmak istedi, ben de "Tamam" dedim. Okula gitmedim, ilk dersi ektim görüşmek için. Bir parka gittik. Sohbet ediyorduk. Sonra yaklaşmak, öpmek istedi. Ben izin vermedim kendine çekti bu sefer. Parkta sabah saatinde kimse yoktu. Ben "Brak!" diye sesimi yükselttikçe daha fazla kendine çekiyordu, zorluyordu. Ayağa kalkmaya çalışmıştım, gidecektim. "Ne oldu, hoşuna mı gitti?" diye sordu. Korkuyordum o sırada sadece. Gitmek istiyordum. Tokat falan atmaya çalıştım. "Brak!" diye tekrarladım birkaç kez daha. En son kalkmaya çalışırken yere düştüm, üstüm başım çamur oldu. Bıraktı. Arkama bakmadan koşarak okula gittim. Ağladım bütün gün. Daha sonra tekrar yazdı sosyal medyadan, evine çağırdı. Onu korkutmak için "Senden ağabeylerime bahsettim, seni görmek istiyorlar" dedim. O dakika engelledi beni. Kimseye de söylememiştim. Sonra bir daha da ne yazdı ne de gördüm.

Bazen hâlâ kendimi suçluyorum, bir yandan da çocuktum saftım diyorum. O günden sonra tuhaf bir bakış açısı oluştu bende. Sanki herkes o amaçla yaklaşıyor, konuşuyor gibi hissetmeye başladım. Birkaç kişiyle de bu nedenden ötürü sorunlar yaşadım üstelik. Bir zorlama vs. olmadığı halde... Fakat kendimi yetersiz, eksik hissettim. Ama sorun bende değil, artık farkındayım. Ben utanılacak bir şey yapmadım. Ben bunların yaşanmasını istemedim.

Şimdi bir müddettir başlayan "MeToo" eylemleri yıllardır kimseyle konuşmadıklarımı konuşmama neden oldu. Aslında tek başıma yaşadıklarımın yükünü, kadınların bu ülkede yaşadıklarını, değiştirmek için mücadele etmeyi bir süredir Avcılar Ekmek ve Gül grubuyla paylaşıyorum. Yan yanayken aştıklarımız beni örgütlü mücadelenin önemiyle tanıştırdı. Ben de birçoğunuz gibi yaşadığım tacizin etkisini taşıyorum üzerimde, ancak eskisine göre daha güçlüyüm çünkü yanımdaki kadınlardan güç alıyorum.

Yeliz
Avcılar/İSTANBUL

Aileden destek görmemiş, kendi çabasıyla okumaya çalışırken hep şiddetle, hayata her atıldığında hayatındaki erkeklerin darbesiyle karşılaşmış. Şimdi yeni bir başlangıç var onun için, dayanışmayla...

Fotografılar: Ekmek ve Gül

Erkekler 'tarih' yazarken kadınlara ne olur?

KIZLARIN SUSKUNLUĞU

Zeliha KRAL

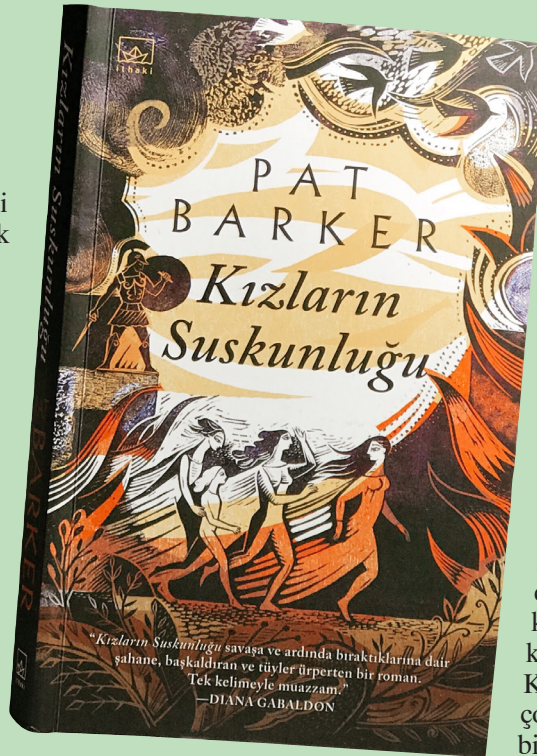
Pat Barker 1943 yılında işçi bir annenin çocuğu olarak dünyaya gelir. Rivayete göre annesi Moyra, dışarıda çok sarhoş olduğu bir gece hamile kalır, bebeğin babasının kim olduğunu hatırlamaz. Gayrimeşruluğun utançla değerlendirildiği bir toplumsal ortamda insanlara kızını, kız kardeşi olarak tanıtmak zorunda kalır. Pat, büyükannesi ve büyükbabasının yanında, yoksul bir evde, kitaplara olan büyük hevesiyle büyür.

Yaşamının ilerleyen yıllarında hafıza, travma, hayatta kalma, iyileşme temaları ve kadının yaşamdaki yerini anlattığı konular ile edebiyat dünyasında yerini alır. Booker ve Guardian İlk Kitap ödülü gibi birçok kıymetli ödül alarak ilerler.

Yayımlanan ilk romanı, yaşamları yoksulluk ve şiddet tarafından sınırlanan İngiliz işçi kadınları hakkında birbiriyle bağlantılı yedi öyküden oluşan Union Street (Birlik Sokağı- 1982) olmuştur. İkinci romanı Blow Your House Down (Evini Yık-1984), Kuzey İngiltere'de bir seri katil tarafından takip edilen fahişeleri anlatır. Bir diğer romanı Liza's England (Liza'nın İngilteresi-1986) ise, 20. yüzyılın büyük mücadelelerinin şafağında işçi sınıfından bir kadının hayatını izlemiştir.

Bu eserlerin ardından Pat Barker dikkatini büyükbabasının savaş deneyimlerini paylaştığı Birinci Dünya Savaşı'na çevirir. En iyi on tarihi romandan biri olarak nitelendirilen Rejenerasyon Üçlemesini kaleme alır ve pek çok ödül alır.

Kızların Suskunluğu, Pat Barker'ın İlyada ve Odyssea destanlarını yeniden yorumladığı, Ben Kirke ve Akhilleus'un Şarkısı'nın ardından zincirin üçüncü halkası. Türkçeye çevrilen ilk eseri Kızların Suskunluğu'nda, kadınlara Akhilleus'un "odalığı" veya Agamemnon'un "cariyesi" olmanın ötesin-

de bilinci, iradesi ve ismi olan varlıklar olarak kendi hikayelerini anlatma fırsatı sunuyor.

"Ama bu hikaye savaşın nasıl şanlı olduğunu, erkeklerin nasıl cesurca çarpıştığını anlatmayacak, o defalarca yapıldı. Hayır bu tarihte unutulmaya zorlananların hikayesi. Yine de unutulmayacağız, yıllar sonra bile anneler çocuklarına Troya şarkılarını söyleyecek, biz de onların rüyalarından eksik olmayacağız... kabuslarında da."

SAVAŞ ÇIĞLIĞININ BASTIRDIĞI KADIN SESLERİ

Pat Barker bunca zaman tarih kitaplarında, romanlarda, filmlerde anlatıldığı gibi, intikam peşinde olan Akhilleus, Agamemnon ve Odysseus'un zaferlerini anlatmıyor. Briseis aracılığıyla İlyada destanına farklı bir yorum getiriyor ve savaşçı tanrıların(!) gölgesinde kalmış kadınların hikâyelerini ve onların tarihteki konumunu sorguluyor.

Lyrnessos şehri Akhilleus'un işgali altına girdiğinde, kadınlar ve çocuklara iç kaleye gitmeleri söylenmişti. Koru dolu halde kalede yalnızca bir gece geçirmişlerdi ki Akhilleus ordusu ile

Bir aşk hikayesi ya da tanrıların savaş naralarını duyacağınızı beklemezsiniz okunacak bir eser Kızların Suskunluğu. Yalnızca Briseis'in değil, onun çevresindeki birçok kadının tarih yazan hikâyesi...

çıkagelip, Briseis'in kocası Mynes ve erkek kardeşlerini gözleri önünde öldürdü. Ardından tüm erkekler, erkek çocukları ve erkek doğurma ihtimaline karşı hamile kadınlar kılıçtan geçirildi. Artık Yunanlar kuleye tırmanıyor, kadınlar ve kız çocukları için kötü son yaklaşıyordu. Bazı kadınlar köle olarak topraklarından koparılmak yerine ölümü seçerek kendini kuleden aşağı atmıştı bile. Kısa süre içinde tüm kadınlar ile kız çocukları ele geçirildi ve esaret dolu bir yaşama ilk adım atıldı.

Briseis için de muhteşem Troya'dan, karanlığın ve vahşetin hüküm sürdüğü Akhilleus'un barakasına uzanan yolculuk böylece başlamıştı.

'ŞEHİRLER DÜŞÜNCE KADINLARIN İŞİ ÇOK ZOR...'

Briseis, Lyrnessos zaferi adına savaşçıları tarafından Akhilleus'a ödül olarak sunulmuş bir köle, bir savaş ganimeti idi. Kocasını ve erkek kardeşlerini öldüren bu katilin yatağında uyuyacak, ona ve arkadaşlarına hizmet edecekti. Yunan barakasında ilk günler yanan Troya şehri uzak gözlemleyerek, geceler ise Akhilleus'un tecavüzüne katlanarak geçiyordu. O günlerde düşman olmasına rağmen sevdiği tek kişi olan, Akhilleus'un sağ kolu Patraklos ile tanışacaktı. Patraklos ona ve kendi cariyesi İphis'e karşı son derece iyi davranan tek kişiydi.

Artık günleri kampın biraz ilerisindeki denizde, bir zamanlar olduğu ama artık asla olamayacağı o kıyı düşünerek geçiyordu ki, bir gün barakaya geç kaldı. Islak saçları ve yosun kokulu teni ile Akhilleus'un yatağında, bu halde olduğu için kovulmayı beklerken, ona tutkuyla doku-

nan bir erkek vardı yanında. Akhilleus, geldiği sulara geri dönen annesinin, deniz tanrıçası Thetis'in kokusunu alıyordu onun yosun kokan teninde...

Kitabın devamında büyük savaşçı, kahraman(!) Akhilleus'u, "Muhtaçlığına şahit olmuştum" diye nitelendiren "savaş ganimeti" Briseis'ten dinliyoruz. Güzelliğiyle olduğu kadar "savaş nedeni" olarak da ün salan, daha on yaşındayken bir nehir kıyısında tecavüze uğrayan Helene'in hikayesine ve Thetis'in mutsuz evliliğine tanık oluyoruz. Kahraman diye anılan erkeklerin acizliğini, Patroklos'la Akhilleus'un ilişkisini, köleler arasındaki hiyerarşiyi gözlemliyoruz. Güç ve iktidar uğruna tanrılara kafa tutan Agamemnon'un hırsının ordusunun başına gelen olaylardaki payını anlıyoruz.

"O insanlar, düşünülemez kadar uzak o geleceğin insanları bizim için neler düşünür? Bir şeyi biliyorum: Fetihlerin ve köleliğin zalim gerçeklerini istemezler. Erkeklerin ve oğlan çocukların katledildiğini, kadınlarla kızların köle alındığını duymak istemezler. Bir tecavüz kampında yaşadığımızı bilmek istemezler. Hayır, bambaşka, daha yumuşak bir şeyi tercih edecekler. Bir aşk hikayesini belki?"

Bir aşk hikayesi ya da tanrıların savaş naralarını duyacağınızı beklemezsiniz okunacak bir eser Kızların Suskunluğu. Yalnızca Briseis'in değil, onun çevresinde bulunan birçok kadının hikâyesini dinliyoruz Pat Barker kızların suskunluklarını bozdukça. Susmak zorunda bırakılan kadınlar ve hayatının geri kalanını köle olarak geçirmek zorunda bırakılan tüm Andromakhe'lere ses veriyoruz; yeni bir şarkı lazım bize, tarihi yeniden yazacak bir şarkı!

Bakırköy Belediyesinde olan işçiye oluyor

Bakırköy Belediyesinden kadın işçiler

Maske, mesafe, hijyen... Sağlığımız için bunlar şart ama bu mesafe işi de ruh sağlığımızı bozmaya başladı. Arkadaşlarımızla bir araya geleme-
mek, yüz yüze iki kelam edememek-
ten yorulduk. Derdimizi, sıkıntımızı, mutluluğumu-
zu paylaşacak ortamımız kalmadı... Ama konuşacak
çok şey birikti. "Görüntülü konuşmada toplanalım
bari" deyip iş arkadaşlarımızla bir akşam telefon ba-
şında buluştuk.

"İş arkadaşları birbirini iş yerinde görmez mi? Gö-
rüntülü konuşma da nereden çıktı?" demişsinizdir.
Haklısınız da. Ama bizim işyerimiz, kamu hizmeti ve-
ren ve çalışması kesintiye uğramaması gereken bir ka-
mu kuruluşu olmasına rağmen hepimiz kısa çalışma
ödeneğinden faydalandırılıyor. Salgının başından
beri hepimizin mahkûm edildiği şey bu. Haliyle birbi-
rimizi göremez olduk. Ama dedik ya, konuşacak çok
şey birikti diye... Bizim işyerimizde konuşacak şey tü-
kenmez zaten.

YİNE TUZAĞA DÜŞMEMEK İÇİN...

Bizler OHAL KHK'si ile taşerondan sözde kadroya
geçirildik. Geçmez olaydık! Maaşımızdan sosyal hak-
larımıza kadar her şeyimizi budadılar. Bu
KHK'nin bir süresi vardı elbet, sonrasında toplu
iş sözleşmemizi (TİS) yapacaktık. Fakat aylar
öncesinden yapılmış olması gereken TİS, hâlâ
yapılmadı. Ama kuş kadar maaşla geçinemez ol-
duk. Artış yapılmadığı gibi bir de şimdi sene so-
nunda vergi dilimine girdik, eridikçe eriyor ma-
aşlar. Sema hemen hatırlatıyor: "Sus payı olarak
bir ikramiye verdiler, o kadar. Güya kadroya
geçtik ama esasen tuzağa düştük." Taşeronda
kalmış olsaydık en azından asgari ücret farkın-
dan, enflasyon farkından yararlanabilecektik.
Kadronun hiçbir faydasını görmedik. Şimdi aynı
tuzağa TİS'le düşmek istemiyoruz.

Bakırköy Belediyesinde işçiler içerisinde ör-
gütlü iki sendika var. DİSK'e bağlı Genel-İş ve
Türk-İş'e bağlı Belediye-İş. Taşeron işçiler arası-
nda önceki senelerde Belediye-İş örgütlüydü ve
yetkili sendikaydı. Daha sonra üye sayısı artınca
Genel-İş'in yetkili sendika olması gündeme geldi.
Ama iki sendika arasındaki yetki konusunda dava
sürdüğü için olan işçiye oldu. Şimdi Belediye, bu
yetki sorununu bahane edip bir türlü TİS'i gün-
dem yapmıyor. Bağlı bulunduğumuz Belediye işti-
raki yani sözleşmenin imzalanacağı işveren şirket
sürekli değişiyor, haliyle süreç yeniden uzuyor.
Hasret'in de dediği gibi "Bir protokol imzalayıp
durumumuzda iyileştirme yaparak en azından iyi
niyet gösterebilirdi ama onu da yapmayı tercih edi-
yor. Başımızdakinden çok da farkı yok iş-
verenimizin."

SENDİKA İŞÇİLERİN GÜVENİNİ KAZANMALI

İşveren zaten işverenliğini yapıyor ama sendika
sendikalığını yapmıyor. Bir süre önce yöneticiler bize
yetki meselesinin çözüldüğünü söylemişti. Üzerinden
bir sene geçti, bir arpa boyu yol alamadık. Sendika da
sessizleşti. Aysel diyor ki "Ben güvenimi kaybettim,
sendika tatmin edici bilgi vermiyor. İşçilerin birliğini
sağlayamadı." Hakikaten sendika yöneticileri bu
süreçte işçilere sesleneceğine yüzünü siyasi partilere
döndü. Bakırköy Belediyesi CHP'li olduğu için

Fotoğraf: Evrensel

NASIL BAŞLARSA ÖYLE GİDER

BU bizim ilk TİS'imiz olacak. Biliyoruz ki nasıl başlarsa öyle devam edecek. Bizim iş yerimizde aynı işi yapanlar arasında 2-3 kat ücret farkı var. Öncelikle ücretlerin kadrolu işçilerin ücretlerine yükseltilmesi gerekiyor.

İlk TİS için bir taslak hazırladık aslında ancak taleplerimizi tartışmaya devam ediyoruz. İlk taslağa göre ilk yıl yüzde 30, ikinci yıl da enflasyon oranında zam talep ediyoruz. 1 Mayıs, 8 Mart, dini bayramlarda ve yılbaşında ikramiye istiyoruz. Ayrıca yakacak parası, eğitim yardımı, düğün ve ölüm desteği ile doğal afet yardımı da var taslakta. Yol parası, aylık akbil tutarında olmalı. En önemlilerden biri de günlük yemek ücreti. Sema dalga geçiyor: "Şu anda 5 TL lira alıyoruz. 2 simit alabiliyoruz ama yanına çay alamıyoruz." Aysel diyor ki "Halka 'Kuru ekmek yeter' diyen milletvekili gibi işverenimiz var." O nedenler günlük en az 30 TL yemek ücreti olmalı. Kırmızı çizgilerimizden biri de haftalık 40 saat çalışma talebimiz.

Kadınlar için regl izni talep edebilir miyiz diye düşünürken Sema hatırlatıyor: "Salgın başlangıcında hamilelere bile idari izin vermediler. Biraz zor o iş, ama neden olmasın?"

sendika siyasi temaslardan, CHP merkezinden medet umuyor. Sema haklı olarak diyor ki "Sanki CHP yıllardır Bakırköy Belediyesinde neler olduğunu bilmiyor. Kime ne anlatıyorlar? Herkes önce kendi kapısının önünü süpürsün."

Bizim sendikalı olma sebebimiz, işçiler olarak ör-
gütlü mücadele edebilmek ama nerede... Yan yana du-
ramaz olduk. Birbirimizden haberimiz yok. Önceden
TİS ya da başka sorunlarda daha güçlüydük. Örneğin
memurla birlikte eylem yapıyorduk, dayanışyorduk.
Memurların TİS'i yapıldıktan sonra onlar da geri çe-
kildi. Hepten yalnız kaldık. Tek başımıza bir şey yap-
mamız olanaksız, ancak örgütümüzle güçlü olabiliriz.
Fakat sendikaya olan güvensizlik işçilerin birbirine
olan güvensizliğine de sebep olmaya başladı. Sendika-

AÇLIKLA VE İŞSİZLİKLE TERBİYE EDİYORLAR

HİÇ kimse elini taşın altına koymak istemiyor. Çünkü daha
yakın zamanda eylemlere katılan 2 işçi işten çıkartıldı. Baha-
nesi "iş düzenini bozmak". Geçen gün de bize "Az elemanla da
iş yapabiliyormuşuz" diye kısa çalışma ödeneğinin uzadığına
ilişkin mesaj gönderdi işveren. Salgın bittikten sonra belki de
bizi de kapının önüne koyacaklar.

Bu koşullarda geçinmek çok zor. Sema diyor ki "Geçen
markete uğradım, alacağım bir şeyi öteledim acil değil diye. 2
gün sonra almaya gittiğimde 3 lira zam gelmişti." Aysel de
"Peynir bile altın değerinde. İnsanca beslenmenin koşulu kal-
madı" diyor. Hal böyle olunca herkes çekiniyor. Kısa çalışma
ödeneğine razı geliyor. "Sigortam yatmasın ama işim olsun"
deyip geçiyorlar. Hasret lafa giriyor "Süreç bize örgütlülüğün
önemini gösterdi. İşçi ne kadar bilinçsizse sendikamızın işine ge-
liyor, işçiler ne talep etmesi gerektiğini de bilmiyor."

dan ayrılanlar bile oldu. Örgütlülüğümüzü korumamız
yollarını bulmamız gerekiyor.

ÖRGÜTLÜ MÜCADELEYE KATILMALIYIZ

Hiçbir hakkın kendiliğinden verilmediğini biliyoruz.
İnsanlar bedeller ödedi. Oturduğumuz yerden konuş-
makla hak elde edemeyiz. Bir şeyler yapmamız lazım.
İşçiye durup dururken kim hak verir? Şu dönemde an-
ladık ki sendikaları da yalnızca yöneticilere bırakma-
mamız gerekiyor. İşyeri temsilcisi arkadaşlarımızın yü-
künü paylaşmamız, sendikalarda da en ileriden görev-
ler ve sorumluluklar almamız lazım. Salgın yüzünden
belki irtibatsızlık bizi zayıflatıyor olabilir ama iletişi-
min de yolunu yine biz bulacağız. Kendimiz, hakları-
mız, örgütlülüğümüz ve geleceğimiz için.

Kadıköy Belediyesi işçileri: Tavrımız net, kararlı şekilde mücadeleye devam!

Seçil SİNANOĞLU
Kadıköy-İstanbul

Kadıköy Belediyesi işçileri ile Kadıköy Belediyesi arasında devam eden TİS sürecinde arabuluculuk dönemi bitti. Belediyede çalışan, aynı zamanda DİSK Genel-İş İstanbul Anadolu 1 No'lu Şube'nin Kadın Komisyonunda yer alan kadın işçilerle TİS sürecini ve taleplerini konuştuk. Pandemi koşullarında iş yükü artan belediye işçileri bu kriz ortamında, enflasyonun yükünü taşımak istemiyor.

ARABULUCULUK SÜRECİ TAMAMLANDI AMA...

İşçilerden biri arabuluculuk sürecinin tamamlanmış olmasına rağmen işverenin müdahalesiz kalmasına tepkili: "İşveren, çalışanın verimli olmasını istiyor ama talepleri karşılanmamış bir işçi verimli olamaz. Bizim taleplerimiz içinde çalışanların boş vakitlerini iyi değerlendirecekleri kültürel faaliyetleri, çocuğuyla ailesiyle yaşayacağı güzel aktiviteleri eklemiyoruz, geçinebileceğimiz miktarları söyleyebiliyoruz sadece. Buna rağmen işverenin mantığı her zaman olduğu gibi yine 'Ne kadar az para ile çok iş yaptırabilirim' oluyor. İş yükümüz çok arttı. Yerel yönetim personelleri kısıtlamalarla evde olan insanların ihtiyaçları gidermek

Fotoğraf: Evrensel

için seferber oldu. Belediye çalışanları çok ciddi risk altında, bunu da görmemiz lazım. Evde karantinada olanla biz görüşüyoruz. Sokaktaki bütün temizlik işlerini biz yapıyoruz. Güvencemiz de yok, fedakârlık hissiyle hareket ediyoruz. İşveren bunun karşılığını da vermiyor. Aslında kabul edilmeyen zam oranı insanca yaşayabilmenin sınırında. Arabuluculuk süreci bitti, işveren hala ciddiyetle sürece müdahale etmiyor. Sürekli görüşmelerin ertelenmesi ve masaya gelinmemesi bunu gösteriyor. İşveren arabuluculuk sonrası süreci değerlendirmek istemiyor, so-

runu çözmekten ziyade pandemi sürecinden faydalanıp kendince haklarımızı yontmaya çalışıyor. Ama bizim tavrımız net. Kararlı şekilde mücadeleye devam edeceğiz."

'GREV DÜŞÜNCESİNİN GÜCÜ ÖRGÜTLÜLÜĞÜMÜZDEN GELİYOR'

Bu sürecin ilk defa yaşanmadığını söyleyen bir başka belediye işçisi şöyle devam ediyor: "İlk günden beri grevi hep bir seçenek olarak düşündük. Güllük güllüştür bir TİS süreci olmayacağını bili-

yorduk. Süreç başladığında grev komiteleri için çağrı yapıldı. Komiteler kurulacak, eğitimler ve örgütlenme olacak. Çeşitli eylem biçimleri de düşünüyoruz. Sendika bu süreci açıklıkla yürüttü. Bundan önce çok kısa bir grev süreci olmuştu. O kısa süreçte bile deneyim kazandık, geliştik. Bu süreç de bize bunları kazandıracak. Grev düşüncesinin gücü hem örgütlülüğümüzden hem de mücadelemizin haklı olmasından geliyor."

BİR SİMİT, BİR ÇAYDAN ÖTESİ İÇİN...

Bir başka belediye işçisi ise; "Biz kamu alanında çalışan işçileriz. Beklentimiz, TİS sonunda adımıza olumlu sonuçların olması. Hâlâ masada maddi şartlar var ve zam bekliyoruz. Evimize ayda en az bir kez et girebilsin istiyoruz. Bir simit çay ile öğle yemeği geçirenler var. Kira, elektrik, su ısınma masrafları..." diye gelirin karşılayamadığı giderleri sıralıyor...

Başka bir işçi ise ücretlerin yetersizliğini şöyle vurguluyor: "Kadıköy'de en ucuz kira 1500 lira. O da Fikirtepe'de. İçine girdiğinizde üstünüze yıkılacakmış gibi hissettiren evler bunlar... Türkiye'de açlık sınırı belli, yoksulluk sınırı belli. Bunun içinde kültürel ve sosyal faaliyeti katmıyoruz. Bir ailenin temel ihtiyaçlarının karşılanması için en düşük 7-8 bin geliri olmalı."

Barınmanın bedeli bu kadar ağır olmamalı

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

ADIM Birgül, Avcılar Belediyesinde güvenlik görevlisiyim. Yıllardır bu alanda çalışıyorum. Bir kızım ve bir oğlum var. Bekar bir kadını. Hayatla mücadele ederken öte yandan da veterinerlik okuyorum. Belki ileride istediğim mesleği yapabilirim diye. Pandemi öncesi hayatımızda en azından zor çalışma hayatına rağmen yan yana gelebiliyorduk, sinemaya, kafeye gidebiliyorduk ancak pandemiyle birlikte bunlarda elimizden gitti.

Hayat koşullarımız zaten kolay değildi şimdi ise sadece evden işe, işten eve. Bizim işimiz insanlarla sürekli muhatap olmak, bunun için de aslında riskli bir işimiz var. Öte yandan bizi gruplara bölüp çalışmamızı sağlayabilecekken aynı şekilde kalabalık bir biçimde çalışıyoruz.

Tüm bu süreçte yine özel sektör kazandı. Oğlumun özel okulu eskisi gibi eğitim veremezken aynı ücreti bizden alıyor. Özel hastanelerden tutun da tüm özel sektör dalları bu dönemde başarılı bir şekilde geçiriyorlar, olan emekçilere oluyor.

Hem özel hayattaki yaşadığım zor süreçler, eşimden ayrılmam ve ayrıldıktan sonra onun kurduğu baskılar, hem iş ve hayata tutunma zorlukları yıpratıcı. Öte yandan ben sendikacı bir çalışanın ve işçi temsilcisiyim; ancak mücadele ederken bile yani mücadele zemininde bile erkek arkadaşların baskılarıyla karşı karşıyayım. Yani ilerici düşünen, hakkını savunan arkadaşlarımız bile belirli ölçülerde size farklı yönden yaklaşıyorlar. Bu bizim toplumumuzun en acı taraflarından biri.

Fotoğraf: Unsplash

Her fırsatta öykü yazmak istediğimi ancak evini geçindiren ve çocuklarını okutmaya çabalayan bir anne olarak buna pek zaman bulamadığımı, emeklilikte de yaşa takıldığım için kitap yazmak için yine hiç vaktimin kalmayacağı endişesi taşıdığımı belirtmek isterim. İşçi olmanın bir sonu yok, durup kendimizi dinlemenin, üretmenin zamanından çalınıyor hep. Barınmanın bedeli bu kadar ağır olmamalı.

Avcılar Belediyesinden bir işçi

AĞIR KALDIRAN İŞÇİ KADINLAR DİKKAT:

Pelvik Organ Sarkması

Yaşam boyunca her 9 kadından 1'i sarkıklık nedeniyle cerrahi operasyon geçiriyor. Peki işçi kadınların da ağır kaldırmaktan dolayı sıkça karşı karşıya olduğu pelvik organ sarkması nedir?

Uzm. Dr. Sanem BİLGİLİ

Yine sadece kadınlara özgü bedensel rahatsızlıklardan biriyle karşınızdayız; kadınlar arasında rahim sarkması da denilen ve genelde tüm alt karın organlarının sarkması ile karışımına çıkan bir durum 'pelvik organ sarkması'. Pelvis diye adlandırılan, karın içi boşluğun Leğen Kemliği içinde yer alan bölümünü destekleyen kas ve bağ dokusunun zayıflamasıyla birlikte mesane, rahim, bağırsaklar, makat gibi organların birinin ya da birkaçının vajinadan aşağıya doğru fıtıklaşmasıdır. Çoğunlukla vajinadan aşağı doğru sarkan ve elle hissedilebilen bir yumru şeklinde hissedilir. Bununla birlikte yaşam boyunca her 9 kadından 1'i sarkıklık nedeniyle cerrahi operasyon geçiriyor.

Şikayetler genelde şu şekildedir;

- ✓ Vajina veya belin alt kısmında aşağı doğru çekilme hissi
- ✓ Vajinada veya vajina dışında şişkinlik hissi
- ✓ Yavaşlamış idrar akışı, mesaneyi tam olarak boşaltamama hissiyatı, sık veya sıkışarak idrara gitme ve gülme hapsirme ile idrar kaçırma gibi üriner belirtiler

- ✓ Bağırsakları boşaltmada zorluk veya boşaltabilmek için vajinaya bas-kı yapma isteği gibi bağırsaklarla ilgili belirtiler
- ✓ Cinsel ilişki sırasında ağrı-ra-hatsızlık

FAZLA KİLO, KRONİK KABIZLIK, ÇOK GEBELİK...

Peki pelvik organ sarkmasının sebepleri nedir?

Gebelik ve doğum, vajen ve etrafındaki destek dokuların zayıflamasında ana neden olarak düşünülmemektedir. Pelvik organ sarkması bir veya daha fazla çocuğu olan her üç kadından birini etkilemektedir. Sarkma hemen doğum sonrası veya yıllar içinde gelişebilir.

Yaşlanma ve menopoz pelvik taban yapılarının daha da zayıflamasına neden olur.

Pelvik taban üzerinde artmış basınca neden olan fazla kilo, kronik öksürük de bir etken.

Ağır kaldırma, kronik kabızlık ve fazla ıkınma gibi durumlar çalışma alanlarında işçi kadınların pelvik organ sarkması yaşamalarına neden olabilir.

Bazı kadınlar; Marfan sendromu veya Ehlers-Danlos sendromu gibi bağ dokuyu etkileyen hastalıklar ne-

deniyle kalıtsal bir risk taşırlar.

NASIL TEDAVİ EDİLİR?

Durumun kötülüğü ve tedavi seçenekleri kişiden kişiye değişmekle birlikte rahim sarkmalarının yüzde 40'ı bulgu vermeden de hafif derecede bulunabiliyor. Durumunuz şikayetleriniz, çalıştığınız iş kolu, doğum sayınız ve vajinal muayeneniz sonucu değerlendirilerek bir tedavi sunulabiliyor.

Tedavide cerrahi ve cerrahi olmayan yollar denenebilir. Şikayetlerin varlığına ve çocuk istemi olup olmadığına, cinsel olarak aktif bir yaşamı olup olmadığına bakılarak bir tedavi planlanabilir.

Şikâyeti olmayan kadınlara hiçbir şey yapılmaz. Ağır kaldıracak işleri yapmaması, kilo almaması ve kabız olmaması önerilir.

Vajinaya yerleştirilen pesser denilen aparatlar vajende sarkmış olan organlara mekanik destek sağlayarak rahatlamayı sağlayan bir diğer tedavi seçeneğidir.

Düzeltilici cerrahi de bir tedavi seçeneğidir. Düzeltilici cerrahide amaç, vajene sarkan organa destek sağlayarak anatomik olarak yerine yerleştirmektir. Bu tercihte müdahale vajenden yapılabildiği gibi, bazen de karından bir kesi açılarak da yapılır.

Ulaşılabilir bakımevleri kurmak zor değil

Nurhayat FARIMAZ Mamak-Ankara

YILLARCA çalışıyoruz. O çalışma yoğunluğunda çocuklarımızı büyütüyoruz. Evin işleri, yemek derken emekli olacağımız günler geliyor. Dört gözle dinleneceğimiz, geleceğimiz günleri hayal ediyoruz. Tabii onca yıl sağlık sorunlarımızı da birlikte getiriyor. Evimizde yaşlı anne, baba veya büyüklerimiz varsa kendi sağlık sorunlarımızı unutup, onlara bakıyoruz. Pandemi koşulları evdeki yaşlılarımızı daha da kötümsen yapıyor. Normal zamanlarda az da olsa dışarı çıkan yaşlılar izinleri olsa da dışarı çıkmaktan korkuyorlar ve hasta olma korkusu psikolojilerini bozuyor.

Bütün sohbetlerde yemek yapmak, ev temizlemek bıkkınlıkla dile getiriliyor. Evde yaşlı babaannesi olan Serap bu işlerin yanında babaannesine bakıyor. Evde yaşlı birisine bakmak pandemi koşullarında daha bir zor. Yaşı ilerleyen babaanne artık kendi ihtiyaçlarını karşılayamıyor. Oysa Serap'ın da kendi sağlık sorunları var ama kendine yeterince zaman ayıramıyor.

Alışverişe giderken veya hastaneye kendisi için gittiğinde babaanneyi yalnız bırakamıyor. Birkaç kere yalnız kaldığında düşmüş. Oysa semtlerimizde gündüz yaşlı bakımevleri olsa yaşlılarımızı gündüzleri kendi akranlarının da olduğu bakımevlerine bıraksak hem kendi işlerimizi yapsak hem de onlar akranlarıyla zaman geçireler çok mu zor? İhtiyaç olduğunda rutin sağlık kontrolleri evde yapılabilsen, çok mu zor?

'TALEPLERİMİZE YAŞLI BAKİMEVLERİNİ EKLEMELİYİZ'

Muhtarlık yaptığım mahallede, muhtarlık küçük bir parkın içindeydi. Her sabah yaşlı bir kadın geliyor, akşama kadar parkta oturuyordu. Merak ettim yanına gidip sordum her gün buraya geliş nedenini, adının Remziye olduğunu öğrendiğim kadına. Remziye Hanım oğlunun yanında kaldığını ama oğlu işe gidince gelini ona "Akşama kadar evde oturma, çık biraz dışarıda hava al, yürü" dediği için parka geldiğini ve oğlu geleceği sırada eve gittiğini anlattı. Eğer yaşlanabilirsek hepimiz için geçerli buna benzer durumlar. Bu sonuçları yaşamak zorunda olmamak için taleplerimize ulaşılabilir yaşlı bakım evlerini eklemek zorundayız.

Bu emekli maaşlarıyla zengin bir yaşlılık geçiremeyeceğimiz kesin. Eğer emekli maaşıyla evimizi ısıtıyor, faturaları ödeyebilirsek şanslı sayıyoruz kendimizi. Yıllarca çalışıp

emekli olunca açlık sınırında yaşamak zorunda ve başkalarının bakımına muhtaç bırakılan yaşlılara devletin her türlü imkanı sağlaması gerekmez mi? Evde sağlık hizmeti vermek, ulaşılabilir bakım evleri çok da zor değil.

Uzaktaki, yakındaki... OKULLU OLMANIN TARİHİ

Filiz GÜR

AMerhaba kıymetli hazirun, ylandır uzaktan işkence kamplarında kısıp kalan zavallı analar, babalar, öğretmenler... Bu yazı kalplerinize bir nebze su serpmeyecek, aksine ateşinizi harlayacaksa yol yakınken bu cümlelerin sonunda sizi indireyim ben. Çünkü yakından ve uzaktan eğitimin ve de delirtimin tarihçesini masaya yatırmak ve hatta masada bırakmak istemekteyim. Zira benim her şeyim masada. Çayım, ekmeğim, cinnetim... Çünkü bir bakıyorum oğlan tarih dersini aşağı almış Anime izliyor. Hayır, okulda benim denetimim dışında olduğu zamanlar dersleri dinleyip dinlemediğini bilmemenin iç huzuru ne kadar da kıymetliymiş. Böylesi müdahaleye açık bir halde gözümün önünde olunca bir de engel olamamanın suçluluk duygusuyla nasıl başa çıkayım?

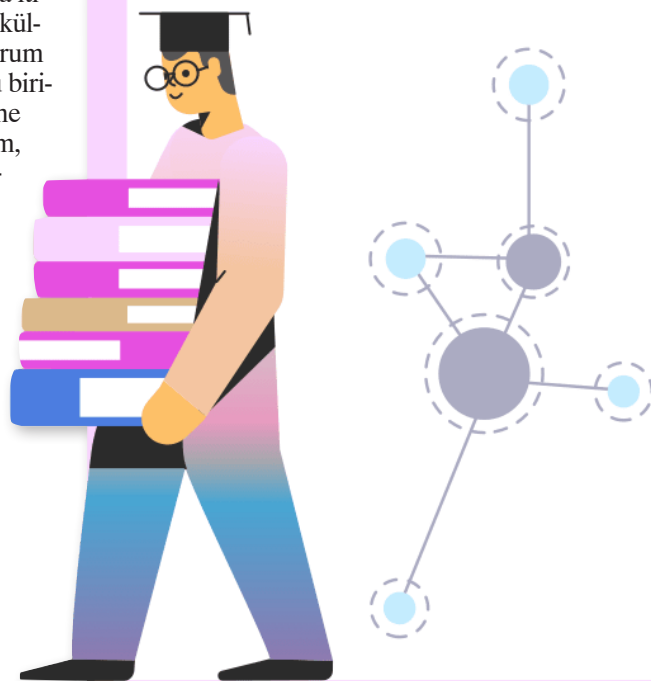
EĞİTİMDE EŞİTSİZLİĞİN TARİHİ BİLE DERİN

Okul kelimesi muhtemelen Fransızca bir sözcük olan "ecol" kelimesinden ya multularak elde edilmiş, o da Yunanca "skhole" sözcüğünden geliyor. Felsefe ve ders yeri demek. Öğrenci literatüründe "işkence yeri" olarak geçiyor. Gerçek anlamda örgün eğitimin tarihine baktığımızda düzenli bir program dâhilinde M.Ö. 5. yüzyılda Yunanistan'da başladığını görüyoruz. Evet M.Ö. 3000'lerde Sümer tapınaklarında yazı ve diğer bilimlerin öğretimi için okul var ama sistemli değil. Gerçi Eski Yunan'da sistemli olmuş da ne olmuş, ayrıcalıklı sınıflar eğitim alabilmiş. Roma'da da eğitim soylulara yönelik bir ayrıcalık olarak devam etmiş, öğretmenleri de Yunanistan'dan transfer ediyorlarmış. Batı Roma yıkılınca bu eğitim işi bir süre tavsamış Avrupa'da, bildiğin orta çağ karanlığı. Ama tam da o sıralarda doğu bu anlamda büyük ilerlemeler kaydetmiş. Hatta Avrupa'nın ilk tıp fakültesi ayarındaki okulunu Kurtuba'da Endülüs Emevileri açmış. Rönesans ve sonrasında Aydınlanma Çağı ile Avrupa halklarının artık ferah feza "eğitildiğini" düşünebiliriz. Ama işte o işler öyle olmamış. Yine varlıklı olanın eğitildiği bir düzen uzun süre tüm dünyaya hâkim olmuş. Ne zaman ulus devletler kuruyor, o zaman devlet eliyle vatandaş dizaynı, vatandaş-

sına devletin öğrenmesini uygun gördüğü müfredatlar düzenlenerek örgün eğitim verilmeye başlanıyor. Ha o şekilde bakaınca özel okul ya da bir cemaat okulu da tasarım insan yetiştirmiyor mu, evet. İnsan evladının kendi biricikliğine yönelik eğitimi alması bu sistemlerin hiçbirinde neredeyse mümkün değil.

UZAKTAN EĞİTİMİN İCADI ÇOK DA UZAK DEĞİL

Yakın tarihte homeschooling (evokulluluk) dediğimiz bir yöntem var ki daha çok gelişmiş ülkelerde alternatif bir model olarak uygulamaya konmuş. Bu çeşit eğitim anlayışının ortaya çıkması 1977 yılında John Caldwell Holt sayesinde ve çok farklı nedenlerden olmuş. Çocuğun okul ortamında suça yatkınlığı, sağlık sorunları ve başka değişkenler yüzünden geliştirilen bu yöntem, şimdiki istatistikleri inceleysek yüzde 48 gibi yüksek bir rakamla "çocuğa evde daha iyi eğitim verilebilir" anlayışından dini nedenlere, ulaşım kolaylığına, ebeveyn kariyerine, istenilen okullara girilememesi gibi bir dolu farklı nedene geniş bir yelpazede incelenebilir. Benim yelpazemi incelemeyin, çünkü çocuklar evden gitsinler de bağlı vatandaş olarak mı yetiştirilecekler, sisteme muhalefet edip anarşik mi olacaklar çok derdim değil. Gerçi onlar okula gidince ben de okula gideceğim ama en azından teneffüste kalkıp bulaşıkları yıkamaktansa okul koridorunda yazılısına itiraz eden öğrencinin itiraz kültürüne katkıda bulunurum muhtemelen. Çünkü birileri bir şeylerin peşine düşün artık annecim, fareli köyün kavalcısının peşinden gitmektense...

İllüstrasyon: Freepik

Annelik dediğin vicdan azabı: Ne olacak bu çocukların hali!

Zahide KİPER
Esenyalı-İstanbul

PANDEMİ dönemi bütün kadınlar için sorunları fazlasıyla katmerleştirdi. Bütün bu sorunlar ruh halimizi de olumsuz etkiledi. Özellikle çalışan anneler açısından zaten zor olan iş yaşamı çocuklara yetiştirmeye çalışırken sorun yumağına dönüştü.

Özel bir firmada çalışan Filiz pandemi yokken de çocuklarına yetiştirmiyor, kendine bile vakit ayıramıyormuş. Pandemiyle birlikte üniversiteye giden oğlunun ruh halinin olumsuz etkilenmesiyle oğlu ile iletişim kurmakta zorlanmaya başlamış: "22 yaşında ama ulaşamıyorum ve bu konuda çok yalnız hissediyorum. Birde küçük kardeşi var, hastalanırsa ne yapacağımı düşünüyorum, işten izin almak büyük mesele, zar zor bulduğum bu işi kaybetme düşüncesi başlı başına mutsuzluk sebebi. 'Derslere girdi mi, yemeğini yedi mi?' Bunun

vicdani sorgulamasını yapıyorum. Bu sorunun sadece bizim değil, bizi yönetenlerin vicdanının meselesi olması gerektiğini düşünüyorum. Bizi yaşarken öldürüyorlar."

Ara sıra günlük işlerde çalışan Songül de maaşının ay başında borçlarla tükendiğini söylüyor ve ekliyor: "Bu sıkışıklığın içinde uzaktan eğitime girebilmesi için çocuğa telefon gerekti. Telefon fiyatları yürek yakıyor ama on taksitle de olsa almak zorunda kaldım. Hep evde telefonla vakit geçiriyor. Biliyorum doğru değil bu kadar telefon başında olması ama alternatif yok. Bu sefer kendimi kötü hissediyorum. Zaten bin türlü yoklukla büyüdüler, bir yerlerden kısıp onu bari alayım istedim."

'YAŞAMAK SADECE TOK BİR KARIN MI DEMEK?'

Çocuğunda dikkat eksikliği olan Halime, dikkati dağıldığı için bilgisayar başında uzun süre duramayan çocuğu için uzaktan eğitimin çok zor geçtiğini anlatıyor: "Eğitim hayatımız kötüydü, iyice sıfırlandı. Para yok, pul yok ki iyi bir etüt merkezine götüreyim. 'Ne olacak çocuğumun hali?' diye düşünmekten uykularım kaçıyor. Yaşamak sadece kafanı sokacağın bir ev olması ya da tok karın mı demek? Bizler için onlar bile tam değillen çocuğumun sağlıklı iyi bir eğitim almasını istemek de lüks oluyor."

Sabah 6, akşam 7 çalışan Eylem hayatının ev ve iş arasında geçtiğini söylüyor: "Eşim ancak annemle babam çocuklara bakmak için bize geldiği saatte işe gidebiliyor. İşe geçtiği için saat 21'den önce eve gelmiyor. İşten çıkmayı düşünsem ilk aklıma gelen ev kirası oluyor. Yıllardır çalışıyorum, bunca çalışmanın karşılığı nerede? Bütün hayatını çalışarak geçir, dönüp baktığında evde kendi kendine eğitim almaya çalışan iki çocuk görüyorum. Her yaptığım şeyde bir eksiklik hissediyorum, özellikle annelikte. Şimdi ben kendimi mi yargılamalıyım? Yoksa sistemi mi sorgulamalıyım?"

Kadının içindeki sessiz çığlığın dışa vurumu: Def

Zeliha TAŞDEMİR

Def, tef, dof, erbane, arabani... Adı değişse de Mezopotamya'nın en kadim müzik aletlerinden biridir def. Ancak sadece Mezopotamya'nın değil birçok eski uygarlığın da kadim müzik aletidir. Padişah törenlerinden düğün gecelerine, semah törenlerinden ürün toplama törenlerine kadar kullanılan, bazen daire bazen dört köşe olarak karşımıza çıkan def, tarihte edindiği yeri bugün de korumaya devam ediyor. Bu müzik aletiyle günümüzde en çok İran'da karşılaşılıyor olsak da Türkiye'de de defe olan ilgi azımsanmayacak boyutta. Ahura Ritim Topluluğu da defin varlığına Türkiye'den ses olan müzik topluluklarından. Topluluğun üyelerinden biri olan ve aynı zamanda def eğitmeni olan Evin Akbal ile defi ve defin kadınlarla neden bu kadar bütünleştiğini konuştuk.

'DEF ÇALARAK İÇİMDEKİ FİLİZ YERİN ALTINDAN ÇIKIYOR'

Defjen Evin, Asya'nın nazlı kızı 'Mezopotamya' topraklarında doğup büyüdüğünü, genlerinin buram buram Mezopotamya koktuğunu ifade ederek tanıtıyor kendisini. Defle başlayan macerasını ise şöyle özetliyor:

"Def enstrümanı bizim yörelerde büyüklerimiz tarafından hep çalınırdı. Bilinçaltımızda tınısı hep var yani... İzmir'e üniversite okumaya gittiğim yıllarda yollarımız kıymetli öğretmenim Sami Hosseini ile kesişti. Sami Hocam ile rast-

lantımız büyük bir nimet oldu benim için. Onun öğreticiliğiyle def notası dünyasında buldum kendimi. Öğrenme yolculuğumda Sami Hoca-

Ahura Ritim Topluluğu defin varlığına Türkiye'den ses olan müzik topluluklarından. Topluluğun üyelerinden def eğitmeni Evin Akbal ile konuştuk...

mız 7 kişilik Ahura Kadın Grubu kurdu ve ilk şarkımız Dera Sore'yi sahne deflerle birlikte çalmaya karar verdik. Ardından Ahura Ritim Topluluğunda da nice sahnelerde yer aldık. Provaların, sahnenin büyüklüğünü yuttukça, müziğin şifalı gücünü benliğimde hissettikçe her ritim beni bu enstrümana ve grubuma daha çok bağladı. 4 yıllık def eğitimimden sonra bu enstrümanı doğru metotla öğretmek için ben de eğitimler vermeye başladım. Öğrencilerimle beraber birçok etkinlikte yer aldık. Ruhumuzun rengini yansıtan nice sokak müzikleri yaptık... Def çalarken içimdeki filiz yerin altından çıkıyormuş da güneş gibi tepede parlıyor gibi hissediyorum. Öğrencilerimde de aynı etkiyi gözlemleyince yaptığım işin üstüne daha çok gittim. Defjenlik yolunun iyileştirici gücünü keşfetmek isteyenlerle tanışmak isterim."

DEFİN KADINLA BÜTÜNLEŞTİRİLMESİ...

Def genellikle kadınla bütünleştirilen bir enstrüman. Bu zamana kadar kadın-erkek defjen gibi bir tanımlamaya denk gelmedim ama "Bir enstrümanı, mesleği vs. herhangi bir cinsiyetle bütünleştirmekten nasıl vazgeçeceğiz?" diye soruyorum Defjen Evin'e, şöyle yanıtlıyor sorumu: "Defin kadın ile bütünleştirilmesinin sebebi bildiğim kadarı ile şeklinden dolayı. Daire şekli çok eski zamanlarda kadınlığın, doğurganlığın aynı zamanda sonsuzluğun simgeleyen bir şekilmiş. Aynı zamanda kadınlar erkekleri savaşa uğurlarken güç uyandırmak için def çalarak maniler söyleyerek uğurlarmış. Bir mesleği, enstrümanı ya da sanat uğraşını cinsiyetle bütünleştirmekten vazgeçmek için kalıpları kırmak gerekiyor. Her şey çocukluktan bilinçaltımıza işleniyor. Bundan ötürü çocuklara bu dar

Görsel: Wikipedia Commons

kalıpları öğretmemeyi ve çocukları bu dar kalıplara sokmamayı öğrenmeliyiz ama ilk önce kendi içimizdeki, bilincimizdeki cinsiyetçi ayrımı ve kalıpları yenmemiz gerekir. Yani kısaca savaşmalıyız, ilk önce kendimizle!"

YEMEK YAPACAĞIMIZ ZAMANI SANATA AYIRSAYDIK EĞER...

Sanatla yaşamını bütünleştiren kadınlardan Defjen Evin'e sanatı ve kadını soruyorum. Kadınların sanatın içinde olması ve üretmesi, günlük hayatın idamesinde içine düştükleri çıkmazdan çıkarmada yardımcı oluyor mu merak ediyorum... "Günümüz şartları üzerinden değerlendirmek gerekirse; pandeminin bütün zorlukları en çok da kadınları yıprattı. Bir kadın yemek yaparken 'Sevgimi kattım daha güzel oldu' diyor. Yemek, kadının elinden çıkan bir sanattır ama sıradandır, monoton bir hâldir. O hep sevgisini katar her gün biraz daha güzel yapar. Düşünsenize yemek gibi lezzetli değil de müzik gibi duygu dolu bir şeye sevgisini kattığını. Bu da kadında akşam ne pişirsem endişesi değil de zaman yaratıp üretme girişimine dönüşür. Ben her zaman üretmenin büyük payının kadınlara ait olduğuna inanırım yeter ki kendi iradeleri ile hareket etsinler."

RİTİM, MÜZİĞİN ÇIĞLIĞIDIR

Defjen Evin'in tüm kadınlara da mesajını iletmiş olalım: "Üretmenin azizliğinden vazgeçmemek gerek. İçimizde filizlenmeye hazır onlarca tohum dokunmak gerek ve en önemlisi içimizdeki güce inanmak gerek. Hayatımızdan geçen yollardan biri de mutlaka müzik icrası olmalı. Çünkü müzik; ilahi bir matematiktir, kesindir, iyileştiricidir, evrenin ruhunun sesidir. Ama ben bir defjen olarak; ritim, müziğin çığlığıdır diyorum. Çığlığımızda buluşmak ümidiyle... Ritmin ahengi kalabalıkta rengini belli eder, defjen olma yolunda da hep yan yana olalım!"

Fotoğraflar: Evin Akbal Arşivi